

บทที่ 5

รามเกียรติ์ในวิถีไทย

ส.พลายน้อย (2548, หน้า 280) กล่าวไว้ว่า “คนไทยรู้จักรามเกียรติ์มาแต่ครั้งกรุงสุโขทัย หรืออยุธยาตอนต้น เพราะเราเรียกตามเมืองโยธยา (ในเรื่อง) เนื้อหาของเรื่องรามเกียรติ์มีการปรับผสมผสานวัฒนธรรมกับความเป็นไทย” ในบทนี้ผู้ศึกษาตั้งใจพิจารณาความสัมพันธ์ของรามเกียรติ์กับวิถีไทย โดยพิจารณาจากสองมุมมองคือ พิจารณาวิถีไทยในยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นอยู่ในบทละครรามเกียรติ์ ฉบับพระราชนิพนธ์ในสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชกับรามเกียรติ์ในลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในวิถีไทย ณ ยุคสมัยปัจจุบัน

วิถีไทยในยุคสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นที่ปรากฏอยู่ในบทละครรามเกียรติ์

จากคำกลอนในบทละครรามเกียรติ์ สะท้อนให้เห็นถึงวิถีไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาความรู้ ความเชื่อ ตลอดจนวิถีการดำเนินชีวิตซึ่งได้ยกมาประกอบเป็นสังเขป

1. ทางด้านขนบธรรมเนียมประเพณี บทละครรามเกียรติ์แสดงพระราชพิธีตั้งแต่รับขวัญถึงงานพระเมรุ (ประสูติจนสวรรคต) ไว้ได้อย่างละเอียดลออ ดังนี้

1.1 พิธีการมงคลเฉลิมขวัญสมโภชพระกุมาร (พิธีรับขวัญ)

๑ จึ่งให้จัดมหาปราสาท	โดยราชดำริพิธีใหญ่
ปูพรมกันฉากอำไพ	ผูกม่านสองไขโอฬาร
ตั้งทั้งบายศรีนาคทอง	เงินงามเรื่องรองลายเลขา
พานสุวรรณรองแว่นรัตนา	สุคนธาเทียนชัยบุรี
ท่ามกลางนั้นตั้งบัลลังก์รัตน	ปักเสวตฉัตรเฉลิมศรี
เพดานห้อยพวงมาลี	อังก์ลับมณีนอลงการฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 270)

๑ บัดนั้น	ปูโรหิตพดมาผู้ใหญ่
ได้ฤกษ์ก็จุดเทียนชัย	ติดในแว่นแก้วรจนาฯ
๑ เวียนเอยเวียนเทียน	ให้เวียนแต่ซ้ายไปขวา
โหรเฒ่าลั่นฆ้องสามครา	ประโคมทั้งกาหลงคนตรี
ขับไม้ขับขานประสานเสียง	ดุริยางค์จำเรียงอึงมี

ราชครูปโรหิตเสนี
เจ็ดรอบขอบราชตำรับ
ชีพอ๋โบกหัดต์แล้วโบกควัน
เอาจุณเจิมเฉลิมพระนลาฏ
แล้วโอมอ่านพระเวทพรหมา

พระศรีสุริยวงศ์พร้อมกัน
จึงดับเทียนชัยเฉลิมขวัญ
ให้พระพงศ์เทวัญกุมารา
สืงศ์อัครราชโอรสา
ถวายอาเศียรพาทสวัสดีฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 273)

1.2 งานพระเมรุทศกัณฐ์

๑ จึงให้ตั้งมหาเมรุมาศ
ลุ่มขุ้ยยอดคังวิมาน
ทั้งเมรุทิศเมรุแทรกรายเรียง
มีชั้นอินทร์พรหมประนามกร
ประดับด้วยราชวัติฉัตรจริง
ชั้นในพระเมรุทองนั้น
เพดานปักทองเป็นเดือนดาว
ทั้งระย้าพุ่มพวงดวงมณี

อันโอกาสพรรณรายฉายฉาน
สูงตระหง่านเงื้อมจำอัมพร
ดูเพียงศักดิ์กษัตริย์สิงขร
รายรูปกนิษฐนรคนธรรพ์
พนมแก้วแถวองค์สลัปล้น
มีบัลลังก์รัตนรุจี
แสงวาวด้วยแก้วมณีศรี
ก็เสร็จตามมีพระบัญชาฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 460)

๑ ครั้นถึงซึ่งให้เชิญพระโกฏแก้ว
ขึ้นเบญจารัตนมณี

อันเพริศแพรวจำรัสศรี
ในที่พระเมรุอลงการฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 461)

๑ จึงเอารูปเทียนมาลี
สมาศพบรมเชษฐา
ให้คิดเสน่หาอาวรณ์
แล้วเอากฤษณาจวงจันทร์
ใส่ในโกศแก้วอลงการ
บรรดากษัตริย์สุริยวงศ์
ต่างสมาลาโทษอสุรี

อันมีกลิ่นฟุ้งขจร
ซึ่งได้ประมาทแต่ก่อน
ชุลีกรประณตบทมาลย์
สารพันมีกลิ่นหอมหวาน
พญามารก็จูดอัคคี
ฝูงอนงค์กำนัลสาวศรี
ชุลีกรถวายเพลิงพร้อมกันฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 461)

1.3 แสดงถึงธรรมเนียมการล้างเท้าก่อนเข้าเฝ้า (เข้าบ้าน)

๑ มาจะกล่าวบทไป
ตั้งแต่พระสยามภูญาณ

ถึงนททน้ำใจกล้าหาญ
ประทานให้ล้างเท้าทวา

อยู่บนไคไกรลาสเป็นนิจ ล้างเท้าสุรารักษ์ถึงโกฏิปีฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 47)

2. ด้านภูมิปัญญาความรู้บทละครมเกียรติ์แสดงองค์ความรู้หลายแขนง ได้แก่

2.1 องค์ความรู้ด้านกลศาสตร์ความรู้เรื่องล้อเพลลา แรง

๑ เมื่อนั้น

จึงโหมนางไภยเกษิ

เห็นเพลารถแก้วมณี

ต้องสรอสูรหักไป

จึงตั้งสัจจะเข้าซื้อตรง

ต่อองค์กัสดาหาหมื่นไม่

จะเอาแขนแมนเพลารถชัย

อย่าให้อันตรายชีวา

เสี่ยงแล้วยื่นพระหัตถ์สอดเข้า

ในคุมต่างเพลารถฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 216)

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 216)

2.2 องค์ความรู้ด้านการชลประทาน นำองค์ความรู้การทำเขื่อนกั้นน้ำมาแปลงเป็นกลอุบายศึก กุมภกรณทนต์น้ำ

๑ อันมนุษย์กับวานรไพร

จะฆ่าเสียให้ได้ด้วยความคิด

แต่น้องขอลาบทเรศ

ไปร้ายเวทวิทยาพิริกิจ

ทนต์น้ำเหนือทัพปัจฉิมิตร

ปิดเสียมิให้ไหลมา

ข้าศึกก็จะอดน้ำตาย

ด้วยอุบายไม่พักเช่นฆ่าฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 434-435)

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 434-435)

2.3 องค์ความรู้ด้านปรากฏการณ์ดาราศาสตร์เรื่องสุริยุปราคา ราหูอมพระอาทิตย์

๑ เมื่อนั้นพระอาทิตย์ขบรถ

เลี้ยวลดตามเหลี่ยมสิงขร

ล่งจากทวีปอุดร

ไขสี่อ่อนอ่อนขึ้นมา

ขุนกระบี่ผู้ปรีชาไว

ไม่อาลัยแก้ชีพสังขาร์

ผาดโผนโจนทะยานด้วยฤทธา

ฉวยทำยธำพระสุริยันฯ

๑ เมื่อนั้น

องค์พระทินกรรังสรรค์

รถไหวตกใจอัสจรรย

สำคัญว่าราหูมาราวิ

จึงผินพักตร์มาดูทำยรถ

เป็นเพลิงกรดสังหารกระบี่ศรี

เห็นแต่ขนเพชรรุจี

มีความฉงนสนเท่ห์ใจ

จำจะชูปันไถ่ถาม

ให้แจ้งความในข้อกังขา

คิดแล้วร้ายเวทวิทยา

สามคาบเป่ามาทันทีฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 427)

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 427)

2.4 องค์ความรู้ด้านการแพทย์การรักษาโดยใช้สมุนไพรและวิธีการปรุงยารักษา

๑ ขอให้ลูกพระพายเทวัญ	ไปห้ามพระสุริยันในชั้นฟ้า
อย่าพ้อริบรลบทจร	ข้ามยุคนธรภูผา
แล้วให้ไปเก็บตรีชวา	ทั้งยาชื่อสังกรณี
ยังเขาสรรพยาบรรพต	ปรากฏอยู่ยอดคีรีศรี
กับปัญจมหานที	สรรพยาทั้งนี้มาให้ทันฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 426)

2.5 องค์ความรู้ด้านการสงคราม ทั้งกลยุทธ์ ศึก การจารกรรม อุบายศึกต่าง ๆ ก็ถูกนำมาใช้ในบทละครรวมเกียรติ

๑ จำจะให้เวสสุญาณ	ไปเกิดร่วมวงศ์วานทศพัศตร์
เมื่อพระสักรจะลงไป	จะได้ถามเหตุเบาหนัก
เป็นไส้ศึกอยู่ในเมืองยักษ์	จึงจะสิ้นวงศ์สาธณณ์ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 59)

๑ ครีแล้วพระสยามภูวนาถ	จึงมีเทวราชบรรหาร
แก้เทพบุตรเวสสุญาณ	ท่านจงจุดลงไป
เกิดร่วมอุทรทศเสียร	เรียนรู้โหรวิชาไสย
คอยท่านารายณ์ฤทธิไกร	บอกกลให้ล้างอสุรา
แล้วประทานแว่นแก้วอันวิเศษ	ไปเป็นนัยน์เนตรซ้ายขวา
จะได้คู่ทั้งไตร โลกา	ให้เหมือนดาตพิพท์เทวัญฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 60)

3. แสดงลักษณะความเชื่อแบบไทย ๆ

3.1 ความเชื่อเรื่องสัตว์ทักจะมีเรื่องไม่ดี เรื่องอัปมงคลเกิดขึ้น ในเรื่องนี้ ตึกแกสารภูรื่องทัก ก็เกิดเรื่องที่ทำให้เขาไกรลาสทรุดเช่นกัน

๑ บัดนั้น	จึงสารภูตวหาญ
อยู่ยอดภูผามาช้านาน	เห็นขุนมารเดินกราบบันได
ร้องว่าตึกแกแล้วแลดู	ทำชูศิริษะเหยให้
ครั้นอสุระกราบลงที่ไร	ก็ร้องโยไพลงมาฯ
ก็ถอดสังวาลนาคอลงกรณ	ขว้างด้วยฤทธิรอนขุนมาร
ภูเขไกรลาสลั่นทรุด	สารภูสิ้นสุดสังขาร
มิได้เฝ้าองค์พระทรงญาณ	ก็กลับบาดาลพาราฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 115)

3.2 ความเชื่อเรื่องสตรีที่เป็นกาลกิณีแสดงความเชื่อว่าหญิงที่มีลักษณะเป็นกาลกิณีจะทำให้เกิดความเสียหายต่อบ้านเมืองและตัวบุรุษเพศ เช่น กรณี พระนารายณ์ในรูปยักษ์แปลงตัวว่าพระอุมาจิ่งไรต่อทศกัณฐ์ นางสีดาร้องผลาญราพณ์ น้ำล้างเท้าสตรีทำให้มนต์เสื่อมฤทธิ์

๑ นางคีมอยู่ไม่พอใจ	เอาหญิงจิ้งไรอะไรมา
เมื่อลักษณะคือพระกาล	จะผลาญโคตรวงศ์ยักษ์
ศูนย์กลางทั้งกรุงลงกา	หลับตาไม่รู้ชั่วชั่ว (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 121)

พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 121)

๑ เป็นบุตรศรีสุทนต์ลักษณะเลิศ	งามประเสริฐดั่งนางในไตรจักร
ผิวพรรณนวลละอองผ่องพักตร์	ผิวดุริยวงศ์ยักษ์ในลงกา
นางนั้นร้องขึ้นว่า ผลาญราพณ์	สามคาบปรากฏถ้วนหน้า
แต่องค์บิดุเรศมารดา	ไม่ได้ยินวาจาของนางนงลักษณ์ฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 274)

พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 274)

๑ เกื่อน้ำล้างเท้าอไร	รดลงหน้าศิลา
อันซึ่งพระเวทขุนมาร	กับนาคดล่อมคล้ายหอยสังข์ฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 154)

พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 154)

3.3 ความเชื่อเรื่องความมั่งมากในกามคุณ-เจ้าชู้ยักษ์

ทศกัณฐ์ที่มีมากเมียยังลักนางสีดามาจากพระราม

๑ ยิ่งพิศยิ่งเพลินจำเรียวรัก	พญายักษ์ครวญคิดพิสมัย
ตำราญแถมยิ้มพริ้มไฟ	ก็ตรงเข้าไปยังกุฎิฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 584)

พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 584)

นางอัสนีที่ชอบพระลักษมณ์

๑ พิศโฉมสมเด็จพระราม	อสุราลื้มแลดูพระลักษมณ์
ครั้นพิศอนุชาทั้งวงง	ลื้มแลดูองค์พระทรงจักร
ยิ่งพิศยิ่งเพลินจำเรียวรัก	นางยักษ์พางเพียงจะขาดใจ
ราคร้อนรุ่มดังเพลิงพิช	ครวญคิดในความพิสมัย
สุดรักในรสกำหนดใน	ฤทัยเดือดร้อนแด้นฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 10-11)

พระพุทธรูปยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 10-11)

4. ด้านวิถีชีวิตไทยสมัยรัตนโกสินทร์

4.1 ธรรมเนียมการศึกษาของราชินิกุลเมื่ออายุเหมาะสมต้องออกไปศึกษาหาความรู้

กับพระอาจารย์เมื่อพระชันษาได้ 14-15 ปี

๑ เมื่อนั้น	ฝ่ายรณพัคตร์ยักยี
ครั้นชันษาได้สิบห้าปี	มีแต่หยาบช้าสามานย์
คิดจักใคร่เรียนสรรพศาสตร์	ให้มีอำนาจกล้าหาญ
แล้วทูลพระชนกชนนี	ลูกนี้จะขอบังคมลา
ไปเรียนไตรเพทเวทมนตร์	ให้เรื่องฤทธิ์ธรรมาแลแล้วกล้า
ในสำนักพระมหาสิทธิ	ผ่านฝ่าจึงได้ปราชญ์ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 161-162)

๑ เมื่อนั้น	ทั้งสี่พระโอรสา
ทรงกระสุนยิงหัดมาอัตร	หมายดาหมายกรได้ชำนาญ
รอบรู้วิชาทุกตำรับ	ซึ่งขับช้างม้ากล้าหาญ
จำเรี่ยววัยใหญ่พัฒนาการ	ชนมานั้นได้สิบสี่ปี
๑ เจ้าจะสืบสุริยวงศ์พงศ์พันธุ์	เป็นจรรโลงโลกชาติ
จงไปอยู่ด้วยพระอาจารย์	เรียนวิชาการสรรพ
ทั้งไตรเพทไสยเวทฤทธิ์	ตามประเพณีหน่ออกษัตราฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 285)

4.2 ธรรมเนียมการสืบราชสมบัติโดยส่งมอบมเหสีให้เป็นสมบัติด้วย	
ทศกัณฐ์ประทานนางสุวรรณกันธมาชยาของอินทรชิตให้หนุมาน ไอรสบุญธรรม	
๑ บัดนั้น	มโหตรผู้มีศร
จึงมอบสมบัติอันโอฬาร	ให้แก่พญาหนุมาน
ของนี้สมเด็จพระปิตุรงค์	รางวัลพระองค์ผู้ใจหาญ
ให้แทนที่อินทรชิตชัชชา	ท่านผู้มีฤทธิ์จึงรับไว้ฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 395)

พระรามประทานนางมณฑาเป็นมเหสีทำวทศคีรีวงศ์พร้อมราชบัลลังก์กรุงลงกา	
๑ เมื่อนั้น	พระกฤษณ์รักย์รังสรรค์
จึงให้พิเภกกุมภกันท์	ขึ้นนั่งยังสุวรรณบัลลังก์รัตน
เป็นที่อภิเษกเลิศไกร	ภายใต้มหาเศวตฉัตร
งามดั่งบรมจักรพรรดิ	เป็นปิ่นกษัตริย์ในโลกา
ให้มณฑาเทวีอยู่เบื้องซ้าย	ฝ่ายตรีชฎาอยู่เบื้องขวา
อันหมู่โรหิตเสนา	นั่งอันดับมาเป็นเหล่ากันฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 469)

รามเกียรติ์ในวิถีไทยในปัจจุบัน

1. รามเกียรติ์กับชื่อคนไทยผูกพันกับชื่อของตัวละครในรามเกียรติ์มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยเฉพาะพระนามพระมหากษัตริย์ เช่นพระนามพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ในความหมายคือชื่อของพระอินทร์หัวหน้าของเทวดา พระนามพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งเป็นชื่อเดียวกับพระราม พระเอกในรามเกียรติ์ พระนามพ่อขุนรามคำแหงมีความหมายว่า คำว่า“ราม”ในบางความหมาย แปลว่า “กลาง” บางความหมาย แปลว่า “เล็ก” คำว่า “คำแหง” ความหมายแปลว่า “ผู้กล้าแข็ง” หรือ “เก่งกาจ” คำว่า “รามคำแหง” จึงอาจมีความหมายแปลว่า “หนุ่มน้อยผู้มีความเก่งกล้า สามารถเป็นเลิศ” ก็อาจเป็นไปได้ทั้งนี้เพราะพระองค์มีพระชนมายุเพียง 19 พรรษาเท่านั้นก็สามารถชนช้างชนะขุนสามชนได้แล้ว หรืออีกนัยหนึ่ง คำว่า “รามคำแหง” อาจมีความหมาย แปลว่า “ลูกชายคนเล็กที่เก่งกล้า สามารถเป็นเลิศ” ก็อาจเป็นไปได้เช่นกัน (ธนกร ช่อคอกไม้, 2556) พระนามพระมหากษัตริย์ไทยของค์ต่อ ๆ มา ก็นิยมใช้ชื่อที่เกี่ยวกับตัวละครในรามเกียรติ์ดังนี้

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1

สมเด็จพระรามาธิบดี

สมเด็จพระรามาธิบดีราช

สมเด็จพระอินทราชา

สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถซึ่งเป็นพระนามพระอิสวร

สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2

สมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งเป็นพระนามรวมของพระนารายณ์และพระอิสวร

สมเด็จพระเอกาทศรถ ซึ่งพ้องกับพระนามของพระชนกของพระราม

พระอาทิตย์วงศ์ หมายถึงกษัตริย์สุริยวงศ์

สมเด็จพระนารายณ์มหาราช

พระมหากษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรี ใช้พระนามในภาษาอังกฤษว่า King RAMA

การที่พระนามพระมหากษัตริย์มีความสอดคล้องกับพระนามของ พระราม พระนารายณ์ และพระอิสวร สันนิษฐานว่ามีที่มาจากคติความเชื่อในเรื่องพระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์สมมติเทพ และเทวดาที่รู้จักกันเป็นใหญ่ในศาสนาพราหมณ์ก็มี พระอิสวร พระนารายณ์ พระพรหม และพระอินทร์ ซึ่งพระนารายณ์จะมีบทบาทในด้านการรบออกปราบปรามเหล่าร้ายโดยใช้วิธีการอวตารคือแบ่งภาคมาเกิด ในการอวตารของพระนารายณ์ นั้น ปางรามมาวตารเป็นปางที่อวตารเป็นกษัตริย์ที่มีความสามารถ งามสง่า เป็นที่รัก ผิดกับปางชื่อที่เป็น สิ่งสสารสัตว์ คนสามัญ พระนามของพระมหากษัตริย์จึงนิยมที่จะเลือกใช้พระนามที่เกี่ยวข้องกับพระรามก่อน เพื่อแสดงว่าพระองค์เป็นผู้มีบุญญาธิการ เป็นพระอวตารของพระผู้เป็นเจ้าประการหนึ่งด้วย

พระราชทินนามคือ ชื่อ บรรดาศักดิ์ที่พระมหากษัตริย์พระราชทานให้ ก็นิยมใช้ชื่อที่มีความสัมพันธ์กับตัวละครในรามเกียรติ์ ด้วยเช่นกันดังนี้

พระยาจักรี หมายถึง อาวุธจักรของพระนารายณ์และตรีศูลของพระอิศวร

พระยาขมราช หมายถึง พระขมเทวดาเจ้าแห่งความตาย

พระโกษา หมายถึง พระอินทร์ หัวหน้าเทวดา

พระมนู หมายถึง เทวดาบุตรแห่งพระพรหม

พระยาภุชฌราชน หมายถึง พระอวตารของพระนารายณ์

พระยาลักษมณ์ หมายถึง พระลักษมณ์อนุชาของพระราม

หลวงพิเนตรอัยการ หมายถึง พระโอรสของพระอิศวร

ชื่อสถานที่สำคัญ ถนน และสะพานก็นิยมใช้ชื่อ พระราม อาจสืบเนื่องมาจากการจองถนนในเรื่องรามเกียรติ์ ได้แก่

ถนนพระราม 1

ถนนพระราม 2

ถนนพระราม 3

ถนนพระราม 4

ถนนพระราม 5

ถนนพระราม 6

สะพานพระราม 7

สะพานพระราม 8

สะพานพระราม 9

ชื่อบุคคลนิยมตั้งชื่อตามหลักภูมิทักษา (ปิยปราชญ์ วังนะประสิทธิ์, 2556)

และด้วยความนิยมชื่อของบุคคลจึงมีความหมายเข้ากับตัวละครในรามเกียรติ์ ยกตัวอย่างชื่อ เช่น

กฤษณ์ กฤษณา

คชา คเชนทร์

จักร จักรกฤษณ์ จักรพันธ์ จักรพงษ์ จักรทิพย์ จักราวุธ

ไตรภพ ไตรทศ

ทิมมพร ทินกร เทวนาถ เทพ

ธรณี ธรเทพ

นเรศ นพกร นกัศ

พรหม พรพรหม

รจ ระวี

เลอสรอง ลักษณะ

ศิวะ ศิวัช ศีดา

ศีดา

อิสวร อิสรา ยสพีศิวะ

อินทรีรา

2. รามเกียรติ์กับความเชื่อ

2.1 โหราศาสตร์กับคนไทยเกี่ยวข้องกับกันมานาน อย่างในบทละครรามเกียรติ์ เวสสุณานที่รับคำสั่งของพระอิศวรมาเกิดเป็นได้ศึกลงกา ชื่อ พญาพิเภก ก็ให้มีความรู้ทางโหราศาสตร์

๑ คริแล้วพระสยมภูวนาถ

จึงมีเทวราชบรรหาร

แก้เทพบุตรเวสสุณชน

ท่านจงจุดลงไป

เกิดร่วมอุทรทศเศียร

เรียนรู้โหราวิชาไสย

คอยท่านารายณ์ฤทธิไกร

บอกกลให้ล้างอสุรา

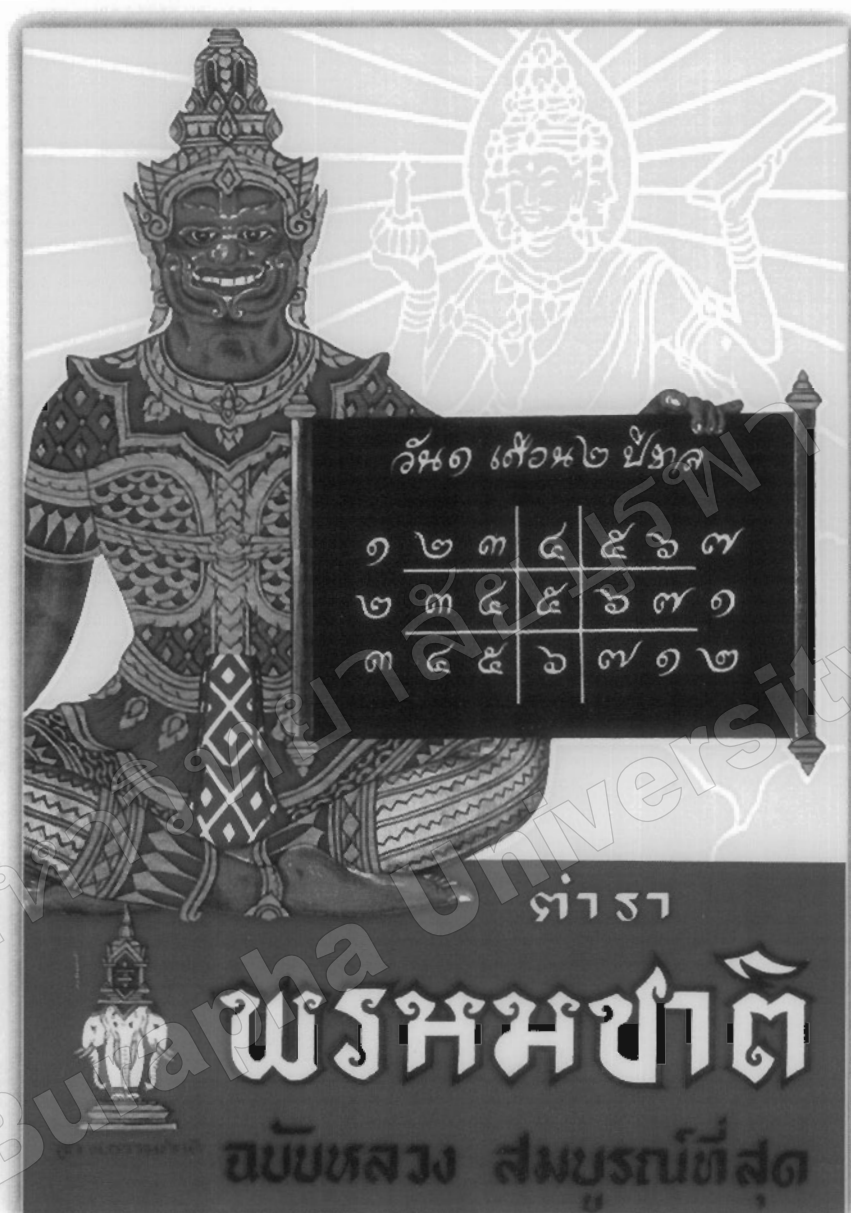
แล้วประทานแว่นแก้วอันวิเศษ

ไปเป็นนัยน์เนตรซ้ายขวา

จะได้รู้ใครโลกา

ให้เหมือนตาทิพย์เทวัญฯ (พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 60)

ตำราโหราศาสตร์ที่เป็นมาตรฐานรู้จักกันมานานมีชื่อว่า “ตำราพรหมชาติ” บางเล่มเสริมสุข (2515, หน้า 5) อดีตประธานโหรหลวงสำนักพระราชวัง กล่าวว่า “เรื่องตำราพรหมชาติ ย่อมเป็นของเก่าโบราณที่บรรพบุรุษของเรานับถือ และบันทึกจดจารไว้ในใบลานบ้าง ในสมุดข่อยบ้าง นับถือกันมานับเป็นร้อย ๆ ปีมาแล้ว” ปกตำราพรหมชาติยังใช้รูปปกเป็นพญาพิเภก ตัวละครในบทละครรามเกียรติ์ ยกตัวอย่างวิชาในตำราพรหมชาติที่เกี่ยวข้องกับรามเกียรติ์ตรง ๆ ได้แก่ ตำรายามพระราม

ภาพที่ 397 ปกตำราพระหมชาติ พญาพิเภก

ที่มา: <http://www.atom.rmutphysics.com/charud/oldnews/253/star/1/1-100/c.gif>

ตำรายามพระราม ตำราพระหมชาติฉบับสมบูรณ์โดย สำนักพิมพ์อานางสาสน์
(ลูก ส.ธรรมชาติ, 2556, หน้า 412)

วันอาทิตย์

1 สุริยะ-เมื่อแรกอุทัย วานรอาศัยในรังนกกระเจาบ

6 ศุกระ-กล่าวเกลี้ยงสุภาพ ปราศรัยลาภจะใคร่เป็นมิตรสหาย

- 4 พุระ-สิงเฒ่าทักทาย นึกในใจหมายจะใคร่กินไข่สุก
 - 2 จันทา-สิงเฒ่ากาลิ ลักได้พาหนีไปจากที่ด้วยพลัน
 - 7 เสาร์- สิงนกกตเถียงกัน โกรธเกรี้ยวพ่นหันเถียงกันวุ่นวายหนักหนา
 - 5 ครุ-ถายีเรียกหาบังคับบัญชาสิงเฒ่าก็พร้อมยอมพลัน
 - 3 กุมมะ-ถายีขมิขมัน จับเชือกเถาวัลย์มัดลึงลัมกลึงสอกคิด
 - 1 สุริยะ-ได้ยามอาทิตย์ ถายีสักดีสิทธิ์เธอแกลึงปล่อยบ่มินาน
- วันจันทร์
- 2 จันทา- เมื่อพิศดาร เจ้าโหมยกุมารเมื่อเกิดเป็นลูกทรพล
 - 7 เสาร์-ใจร้ายอกุศล หอบเอาลูกตนเอาเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม
 - 5 ครุ-เมื่อเศรษฐีโชค อุ้มแอบแนบอกลูกเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม
 - 3 กุมมะ-เศรษฐีโกล่า กริ้วโกรธผูกกรรมแกลึงร้องล่ำทับจับหนี
 - 1 สุริยะ-ได้เมื่อเศรษฐี ใจร้ายกาลิแกลึงใช้ให้เจ้ามรณา
 - 6 ศุกระ-เศรษฐีรียา มีกรรมเวราก็ติดมาบ่มินาน
 - 4 พุระ-เศรษฐีใจพาล ไข่เจ็บราคาญมินานก็ม้วยชีวา
 - 2 จันทา-เจ้าโหมโสภา สมบัติบิดาเจ้าก็ได้รับโดยดี
- วันอังคาร
- 3 กุมมะ-ได้เมื่อทรพา ตาเพราเขาริเที่ยวอยู่ในป่าหิมพานต์
 - 1 สุริยะ-ได้เมื่อบริวาร เป็นสุขสำราญด้วยฝูงหิงส์ทั้งหลาย
 - 6 ศุกระ-ได้เมื่อแม่ควาย เกิดลูกสืบสายชื่อว่าพระยาทรพี
 - 4 พุระ-แม่ควายจรี พาลูกตนหนีไปไว้ในถ้ำคูหา
 - 2 จันทา-ได้เมื่อมหิงสา วัตรอยบาทาแห่งทรพาบิดาตน
 - 7 เสาร์- ทรพีเที่ยวค้น พานพบพ่อตนชนกันสนั่นครืนเครง
 - 5 ครุ-ทรพีข่มเหง ขวิดถูกพ่อเองใส่ทะล็กทลายตายไป
 - 3 กุมมะ-ทรพีมีชัย ก็ได้เป็นใหญ่กว่าฝูงควายทั่วท้องหิมวันต์
- วันพุธ
- 4 พุระ- เมื่อพระฉัททันต์ เที่ยวกินทุกวันที่ในแคว้นแคว้นหิมพานต์
 - 2 จันทา-พาเอาบริวาร เมื่อรักสงสารไปตามพารณา
 - 7 เสาร์-นางจุลสุกัธรา กริ้วโกรธหิงสาแก่พระยาฉัททันต์
 - 5 ครุ-เมื่อนางใจฉกรรจ์ จ้องเวรพาลแก่พระฉันทันต์ผัวตน
 - 3 กุมมะ-สุกัธรานฤมล กลั่นใจบัดดลและนางก็ขาดใจตาย

- 1 สุริยะ-นางข้างกลาย เป็นลูกสืบสายแห่งพรหมทัตบุตร
- 6 ศุกระ-นวลนางบังอร ใช้พรานโสอูครไปยังป่าหิมพานต์
- 4 พุทธ-เมื่อพระยาขสาร สละงาให้ทานแก่โสอูครพรานไพร
วันพฤหัสบดี
- 5 ครุ-ได้เมื่อภูวนัย กุสราขจอมราชย์เมื่อแรกประสูติออกมา
- 3 ภูมิระ-ได้ครองพารา สมบัตินานอนันต์เนกมากมี
- 1 สุริยะ-ได้นางประภาวดี เป็นอัครมเหสีตามที่ท้าวปราชณา
- 6 ศุกระ-เมื่อนางประภา หนีจากพาราออกนอกนครจรไกล
- 4 พุทธ-สมเด็จพระเจ้าไท ตามนางจรไปได้ความลำบากร้อนรน
- 2 จันทา-ท้าวให้โหยหน โศกอนนตด้วยนฤมลโฉมฉาย
- 7 เสรี-เมื่อพระลือสาย สัมบุทธุ์นวยชนะแก่ศึกมีชัย
- 5 ครุ-เมื่อพระภูวนัย พานางโกลไปยังกรุงมิลลา
วันศุกร์
- 6 ศุกระ-พระสุธนราชา เมื่อเสด็จลี้ลาด้วยหมู่เสนาอำมาตย์
- 4 พุทธ-ได้นางวรรณมา มาแต่ไกรลาสนามชื่อมโนหร
- 2 จันทา-เมื่อเพาพะงา หนีจากพาราแห่งพระสุธนหนีอินสีห์
- 7 เสรี-เมื่อพระเสด็จจรลี ตามพระเทพีก็ลู่ถึงพระดาบส
- 5 ครุ-ฤทธิทรงพรต บอกทางกำหนดซึ่งมรรคมรรคาคลาไคล
- 3 ภูมิระ-เมื่อพระภูวนัย เสร็จสมหฤทัยที่เจดนาถาม
- 1 สุริยะ-เมื่อนางโณมย พบพระธำมรงค์พระองค์ให้เป็นสำคัญ
- 6 ศุกระ-เมื่อพระทรงธรรม พบนางเมศวรวิชัยขึ้นชมภิรมย์ยินดี
วันเสาร์
- 7 เสรี-นางอัสวมุขี หน้าเป็นพาชีนางมีกำลังยิ่งคน
- 5 ครุ-พบพรานไพรสมณต์ เอาเป็นผัวตนปรนเปรอบำเรอเชยพัตร
- 3 ภูมิระ-เมื่อเกิดเจ้าบุตรลักษณะ ได้เป็นที่รักของนางผู้เป็นชนนี
- 1 สุริยะ-เมื่อรู้พาที คิดอ่านจะหนีจากพระมารดาแห่งตน
- 6 ศุกระ-พ่อถูกสองคน หนีนางบัดดลบริบดถึงฝั่งนที
- 4 พุทธ-นางหน้าพาชี เล่นตามสามีถึงฝั่งนทีมรณา
- 2 จันทา-เสวีสร้อยโศกา ให้รักชายริมฝั่งแม่น้ำนที
- 7 เสรี-เจ้าบุตรลักษณะมี ได้ครองบุรีเป็นกษัตริย์ที่ยิ่ง

ข้อสังเกต

สุริยะ(สุริยะ) เลข 1 อาทิตย์

ศุกระ เลข 6 ศุกร์

พุธ เลข 4 พุธ

จันทา เลข 2 จันทร์

เสาร์ เลข 7 เสาร์

ครุ เลข 5 พฤหัสบดี

ภุมมะ เลข 3 อังคาร

สุริยะ เลข 1 อาทิตย์

ยามกลางคืน วันอาทิตย์

1 ยามอาทิตย์ เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

5 ยามพฤหัสบดี เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

2 ยามจันทร์ เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

6 ยามศุกร์ เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

3 ยามอังคาร เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

7 ยามเสาร์ เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

4 ยามพุธ เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

1 ยามอาทิตย์ เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

1 รวิ-ตรีแล้วโดยจง มโหสถบุคอุโมงค์เอาเมืองท่านท้าวจูลนี

5 ชีโว-ยกพลมนตรี ไปรับนี้เป็นเจ้าศรีสุดาโณ

2 ศลิ-เจ้าปราชญ์เปรมชัย ยกพยุหทัพไปจากพระเวียงชัยไกรลาส

6 ศุภโร-ท้าววิเทหราช ยกตามเจ้าปราชญ์ไปจากพระราชวังเวียงชัย

3 ภุมโม-มโหสถเกรียงไกร ขับโยธาไปรับนางถึงเมืองจูลนี

7 เสาร์-มโหสถเปรมปรีดิ์ บุคอุโมงค์ถึงที่เข้าจับเอานางในวัง

4 พุโร-น้ำตาไหลหลัง เสียสิ้นทั้งวังพระธิดาแม่

1 รวิ-ครั้นรุ่งรัศมี เมื่อท้าวจูลนีได้อภัยศบคต

วันจันทร์

2 ยามจันทร์ เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

6 ยามศุกร์ เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

3 ยามอังคาร เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

7 ขามเสาร์ เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

4 ขามพุธ เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

1 ขามอาทิตย์ เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

5 ขามพฤหัสบดี เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

2 ขามจันทร์ เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

2 ศศิ-นางจันทาทวี เกิดพระเดมิย์เทวีขึ้นชมปริดา

6 ศุภโร-ทรงพระปัญญา ตรัสรู้ธรรมจะใคร่ได้ออกไปบวช

3 ภูมิ-เมื่อทรงผนวช จำศีลยังยวดไปอยู่บนจอมคีรี

7 เสาร์-เมื่อพระหน่อปติ บิดาพาให้เขาเอาลูกไปฝัง

4 พุธ-นายผู้รับสั่ง ขุดหลุมโดยหวังจะฝังเสียให้วายชนม์

1 ระวี-หน่อพระทศพล เหาะขึ้นบัลลังก์แก้วรถม้าเป็นกัณฑ์

5 ชีโว-เมื่อพระทรงธรรม ถีลาศผาดผันไปบวชในดงพงพี

2 ศศิ-เมื่อรุ่งราตรี สุดสิ้นชีวิตขึ้นไปสู่สวรรค์บดใจ

วันอังคาร

3 ขามอังคาร เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

7 ขามเสาร์ เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

4 พยัมพุธ เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

1 ขามอาทิตย์ เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

5 ขามพฤหัสบดี เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

2 ขามจันทร์ เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

6 ขามศุกร์ เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

3 ขามอังคาร เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

3 ภูมิ-เมื่อพระภูวนัย พระรถเกรียงไกรขึ้นจากอุโมงค์แล้วนา

7 เสาร์-เมื่อเป็นกุมรา เล่นด้วยนาคานาคนั้นก็แพ้ด้วยพลัน

4 พุธ-ได้เมื่อทรงธรรม ได้สินพนันเอาไปเลี้ยงพระมารดา

1 ระวี-เมื่อพระบัญชา ไซ้ให้บุตราเก็บยาถึงเมืองเมรี

5 ชีโว-เมื่อพระฤาษี แปลงสารให้ตีว่าเป็นผัวอรัญ

2 ศศิ-เมื่ออาชาไนย พาพระเหาะไปก็ถึงฝั่งคงคา

6 ศุภโร-เมื่อพระมารดา โศกเศร้าโศกาคะนั่งถึงลูกจรไกล

3 ภูมิ-พระรถเกรียงไกร เมื่อพระเหาะไปก็ถึงพระชนนี

วันพุธ

4 ขามพุท เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

1 ขามอาทิตย์ เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

5 ขามพฤษ เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

2 ขามจันทร์ เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

6 ขามศุกร์ เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

3 ขามอังคาร เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

7 ขามเสาร์ เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

4 พยามพุท เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

4 พุโร-พระลอภูมิ เสด็จจรลีต่อไปในแดนอรุณ

1 รวิ-เมื่อพระเสด็จยาดรา พบสองพะงาพระเพื่อนพระแพงโฉมศรี

5 ชีโว-สองราชกุมารี จัดอาหารดีถวายแก่พระภุช

2 ศลิ-ท้าวเชอบทจร ตามสายสมรทั้งสองพระองค์โสกา

6 ศุโร-พระราชมารดา ออกไปตามหานุตราที่ในไพรสณฑ์

3 กุมโม-พบนางสองคน บอกอนุสนธิ์ว่าลูกท้าวแก้วมรณา

7 เสโร-เมื่อพระมารดา ทรงพระ โสกาพิลาปเพียงจะวายชนม์

4 พุโร-นางนาฏนฤมล เสด็จกลับบัลลังก์ถึงพระบุรี

วันพฤหัสบดี

5 ขามพฤษ เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

2 ขามจันทร์ เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

6 ขามศุกร์ เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

3 ขามอังคาร เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

7 ขามเสาร์ เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

4 ขามพุท เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

1 ขามอาทิตย์ เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

4 ขามพฤษ เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

5 ชีโว-พระสุธนภูมิ ขึ้นหลังพาสีหาหะเทิขหาเมียร่วมใจ

2 ศลิ-ได้นางอรทัย พักตราแจ่มใสชื่อนางจิริประภา

6 ศุโร-พระสุธนราชา พบนางหะมาเคว้งคว้างในกลางเวหาส

3 กุมโม-ได้นางนุชนาฏ ร่วมรักสุดสวาทเป็นสุขเกษมเปรมปรีดี

7 เสาร์-เมื่อพระภูมิ พอรทัยเทวีกลับคืนมาเมืองมารดา

4 พุธ-อาศัยศาลา พบมารักษ์สาธิตบุพการีด้วยมโนมัย

1 ตรี-สุธนภูวนัย ลงสำเภาไปสำเภาที่แตกพลัดพราย

5 ชีโว-เมื่อพระลือสาย ลำบากปางตายคะนึ่งถึงสายสมร

วันศุกร์

6 ขามศุกร์ เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

3 ขามอังคาร เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

7 ขามเสาร์ เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

4 ขามพุธ เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

1 ขามอาทิตย์ เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

5 พยามพฤหัสบดี เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

2 ขามจันทร์ เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

6 ขามศุกร์ เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

6 ศุกร์-พระเวสสันดร จากพระนครไปสร้างพรตพรหมจรรย์

3 ภูมิ-มีใจศรัทธา ให้ทานช้างม้าไพร่ฟ้าขึ้นไกรธทุกคน

7 เสาร์-เขาขับจุมพล จากเมืองจรดกับลูกและเมียภูวนัย

4 พุธ-สี่กษัตริย์ครองไพร่ พากันจร ไปก็ถึงป่าหิมพานต์

1 ตรี-ชูชกใจพาล ไปขอกุมารลูกรักของท้าวทั้งสอง

5 ชีโว-พระทัยไฉฉ่อง ให้ทานทั้งสองพระทรงขึ้นชมยินดี

2 ศศิ-สัตย์ชัยบริบด ขกพลมนตร์ไปปรับลูกเสวยเมือง

6 ศุกร์-พระผู้บุญเรือง ขับพลนองเนื่องกลับเข้าสู่พระพารา

วันเสาร์

7 ขามเสาร์ เวลา 18.00 น. - 19.00 น.

4 ขามพุธ เวลา 19.30 น. - 21.00 น.

1 ขามอาทิตย์ เวลา 21.00 น. - 22.30 น.

5 ขามพฤหัสบดี เวลา 22.30 น. - 24.00 น.

2 ขามจันทร์ เวลา 24.00 น. - 01.30 น.

6 ขามศุกร์ เวลา 01.30 น. - 03.00 น.

3 ขามอังคาร เวลา 03.00 น. - 04.30 น.

7 ขามเสาร์ เวลา 04.30 น. - 06.00 น.

7 เสวโร-หนุมานใจกล้า แข่งขันอาสาพระรามเทพศไกร

4 พุโร-หนุมานเหาะไป พันลงกาไกลจึงพบศาลาดาบส

1 รวิ-ใจไม้ท้อระทด กราบลาดาบสกลับมาลงกาด้วยพลัน

5 ซิว-อินทรชิตแข่งขัน ถือเอาเกาทัณฑ์ออกไปจับหนุมาน

2 ศศิ-กระบี่ชัยชาญ เข้าหักอุทยานก็พุ่งตระหลบเป็นคว้น

6 ศุกร-โร-บัดเดี่ยวด้วยพลัน หน่อท้าวทศกันธุ์คลุกกลีเข้าคือสวน

3 ภูมิ-เมื่อแทรกกองถนนวน ลำบากสิ้นพันเพียงชีวิตจะทำลาย

7 เสวโร-ทหารพระนารายณ์ รบกันวุ่นวายก็เผลอลงกาเสียหาย

หมายเหตุ ขาดตราพระรามเรียกชื่ออีกนัยหนึ่งว่า “ขามธรรมา” มีทั้งขามกลางวัน และขาม

กลางคืน

ข้อสังเกต

รวิ เลข 1 อาทิตย์

ซิ่ว เลข 5 พฤษภ

ศศิ เลข 2 จันทร์

ศุกร เลข 6 ศุกร์

ภูมิ เลข 3 อังคาร

เสวโร เลข 7 เสาร์

พุโร เลข 4 พุธ

2.2 พระเครื่องและเครื่องรางของขลัง

พระเครื่อง (พระไทย, 2551) มาจากคำว่า พระ และเครื่องราง เป็นการพัฒนาศัญลักษณ์ ที่มีรูปแบบเป็นศิลปะมากขึ้น มีสาเหตุประการหนึ่งจากพุทธศาสนิกชน สร้างพระเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ถาวรต้องการสร้างพระเป็นจำนวนมากฝังไว้ในพระเจดีย์ โดยถือว่า เมื่อพระเจดีย์ล้มสลายหายสูญไปแล้ว ภายหลังมีใคร ไปขุดพบพระที่สร้างไว้ ก็จะได้รู้ว่า พระพุทธศาสนาเคยประดิษฐานในที่นั้น เป็นเหตุให้น้อมรำลึกถึงพระพุทธคุณสืบต่อไป จึงสร้างเป็นขนาดเล็กให้ได้ปริมาณมากตามต้องการ ภายหลังผู้ที่สร้างพระเป็นผู้ที่บำเพ็ญตบะมีพลังจิต ได้คิดสรรหาวัตถุ ที่เป็นมงคล มาทำพระและอธิษฐานจิต แผ่พลังให้สถิตอยู่ในพระนั้น ๆ ครั้นเมื่อมีเหตุร้ายต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น เกิดโรคภัยไข้เจ็บ หรือเกิดศึกสงครามคนทั้งหลายที่นับถือพระพุทธศาสนา ระลึกถึงพระพุทธคุณเป็นที่พึ่งก็หาพระพิมพ์ขนาดเล็ก ติดตัวไว้ ทำให้เกิดขวัญกำลังใจ จึงเกิดศรัทธาเชื่อถือเป็นพระเครื่อง สำหรับคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตรายต่อมา แม้ไม่ได้มุ่งหวังในเรื่องคงกะพันชาติ แต่พระเครื่องที่สร้างขึ้น เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้าและสร้าง

จากสิ่งที่เป็นมงคล ผู้ที่เคารพกราบไหว้ และปฏิบัติตามคำสอน ของพระพุทธองค์ก็ย่อมเกิดสิริมงคล แก่ตนเองเช่นเดียวกันเครื่องรางของขลังก็มีมาตั้งแต่โบราณซึ่งในตำราพิชัยสงครามกล่าวว่า เครื่องรางของขลังที่นักรบสมัยโบราณจะมีติดตัวเป็นมงคลเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจซึ่งมีด้วยกันหลายชนิดและมีความเชื่อต่อเครื่องรางของขลังนั้น ๆ และต่อพระเกจิที่สร้างเครื่องราง เหล่านั้นอย่างมั่นคง จะเห็นได้จากการสืบทอดศาสตร์ต่าง ๆ เกี่ยวกับวัตถุมงคลเครื่องราง ของขลัง ตกทอดกันมาการใช้เป็นเครื่องรางสำหรับคุ้มครองป้องกันในการออกศึกสงครามของคนโบราณ เป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างหนึ่งพระเครื่องในปัจจุบันได้รับความนิยม มีราคาเพื่อการเช่า แลกเปลี่ยน ตั้งแต่แจกให้จนถึงเช่าซื้อในราคาสูงถึงเลข 8 หลัก และมีการซื้อขายโดยชาวต่างชาติอีกด้วย ประเภทของพระเครื่อง เครื่องรางของขลังมีดังนี้

2.2.1 พระกรุ เนื้อชิน เนื้อดิน เนื้อผง ได้แก่ ชุดเบญจภาคี ชุดยอดขุนพล

ชุดกิมดั่งสกกี้

2.2.2 พระเกจิ เนื้อผง เนื้อดิน พระหล่อ เหรียญ ได้แก่ ชุดเบญจภาคีเหรียญ

2.2.3 พระกริ่งพระชัยวัฒน์ ได้แก่ พระกริ่งปวเรศฯ พระกริ่งจีน พระกริ่งดักแดน

2.2.4 เครื่องราง รูปสัตว์ ได้แก่ เสือหลวงพ่อบาน หนูมานหลวงพ่อบุญ ลิงหลวง พ่อดิ่ง สิงห์หลวงพ่อดิม แพะหลวงพ่อบำ วัวธนูหลวงพ่อน้อย ปลาตะเพียนหลวงพ่อบง

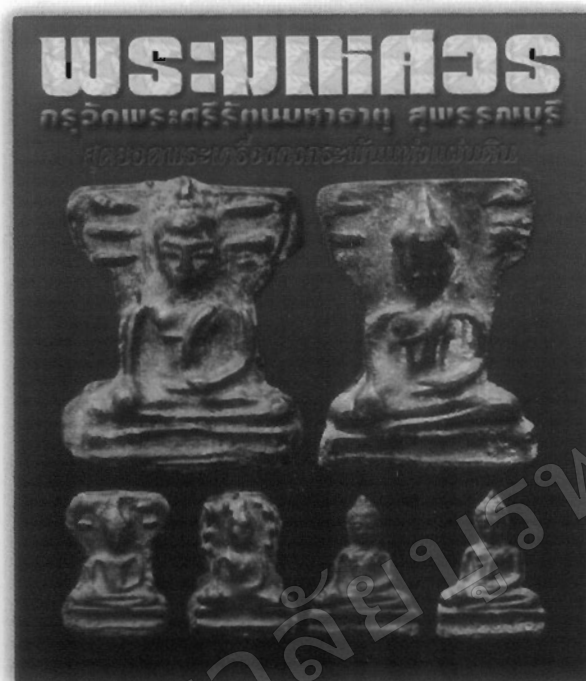
2.2.5 ของขลังอื่น ได้แก่ ตะกรุดหลวงปู่เอี่ยม เบี้ยแก้หลวงปู่บุญ ปลัดขิกหลวงปู่ไธสง ชูชกหลวงปู่รอด ผ้ายันต์หลวงพ่อดง ประคำหลวงปู่ศุข

3. พระเครื่องและเครื่องรางที่เกี่ยวข้องกับรามเกียรติ์ ได้แก่

3.1 พระมเหศวร ตั้งชื่อตามพระนามพระอิศวรในชุดพระยอดขุนพล “พระมเหศวร” นับเป็นพระยอดนิยมนับอันดับต้น ๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรีได้รับการยอมรับและยกย่องให้เป็นหนึ่งในพระยอดขุนพลของเมืองไทยเป็นพระพิมพ์ที่น่าสนใจทีเดียวพิมพ์ทรงของพระมเหศวรดูแล้ว ออกจะแปลก ๆ แต่ก็ต้องยอมรับในภูมิปัญญาของคนไทยสมัยก่อนกับการรังสรรค์งานปฏิมากรรม ด้วยความชาญฉลาดด้วยเหตุและผลดังนี้ ปัญหาประการหนึ่งของพระเนื้อชินคือ ส่วนพระศอกของ องค์พระมักจะบอบบาง ทำให้เปราะและแตกหักง่าย ผู้สร้างจึงแก้ไขปัญหาโดยเอาส่วนที่เป็นพระ ศอกของพระอีกองค์หนึ่งนั่งสวนทางกัน ดังนั้นส่วนที่เปราะบางซึ่งก็คือพระศอกจึงไปอยู่ในส่วนที่เป็น พระเพลของพระอีกด้านหนึ่งสามารถลบล้างในส่วนที่เปราะบางได้อย่างสิ้นเชิง “พระมเหศวร” เป็นพระพิมพ์ประเภทเนื้อชินเงิน หรือเนื้อชินแข็งซึ่งมวลสารที่สร้างจะเป็นส่วนผสมของเนื้อดินบุก มากกว่าเนื้อตะกั่ว เนื้อชินชนิดนี้จะมีลักษณะแข็ง มีข้อเสียคือเมื่อมีอายุเวลาที่เนิ่นนานเข้าจะเกิดการ ทำปฏิกิริยากับสภาพแวดล้อมและกัดกร่อนลงไปใในเนื้อมากบ้างน้อยบ้างเรียกว่า “สนิมขุม” และจะ เกิดรอยระเบิดแตกปริตามผิวทั้งด้านหน้าและด้านหลังโดยจะแตกต่างจากภายในปะทุออกมาข้างนอก

อันเป็นหลักการพิจารณาที่สำคัญประการหนึ่งแต่บางองค์ที่มีส่วนผสมของเนื้อตะกั่วมากกว่าเนื้อดีบุก จะเรียกว่าเนื้อชินอ่อนเมื่อกระทบของแข็งก็จะเกิดเป็นรอยบุ๋ม สามารถโค้งงอได้เล็กน้อยจะมีข้อดีคือไม่เกิดสนิมบุ๋มหรือรอยกัดกร่อนหรือระเบิดแตกปริเหมือน เนื้อชินเงินแต่จะเกิด สนิมไข มีลักษณะเป็นสีนวลขาวเป็นแผ่น ผิวของพระมเหศวรถ้ายังไม่ได้ถูกใช้หรือถูกสัมผัสจะเนียนและมีสีออกไปทางดำเอามาก ๆ แต่ถ้าถูกใช้จนสีจะเห็นเนื้อในขาวนวลสดใสอย่างกับสีเงินยวง

สันนิษฐานว่าน่าจะมีส่วนผสมของปรอทอยู่มาก พูด่าง ๆ ก็คือตรงรอยสีก็เห็นเนื้อในและที่ยังไม่สึกเป็นคราบผิวหนาคลุมอยู่หรือผิวพระจะเป็นสองชั้นหรือตามภาษาชาวบ้านที่ว่าตลอดองค์พระมีเสื้อใส่ทับอยู่อีกชั้นหนึ่งย่อมยืนยันได้ว่าเป็นของแท้แน่นอนพระมเหศวร กรุวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรีมีมากมายหลายพิมพ์ทรงสามารถแบ่งแยกเป็นพิมพ์ใหญ่ ๆ ได้ 5 พิมพ์ คือ พิมพ์ใหญ่ พิมพ์กลาง พิมพ์เล็กพระสวนเดี่ยว และพระสวนตรง ซึ่ง ณ ปัจจุบันเป็นที่นิยมเล่นหากันอย่างกว้างขวางทุกพิมพ์โดยเฉพาะพระมเหศวรที่มีคราบ ไคลความเก่าปรากฏไม่ว่าจะเป็นพิมพ์เล็กพิมพ์น้อยก็ล้วนแต่มีราคาค่างวดทั้งสิ้น ดังนั้นต้องใช้การพิจารณาอย่างละเอียดและพิถีพิถัน ทั้งเรื่องเนื้อขององค์พระผิวขององค์พระ ปฏิกริยาต่าง ๆ ที่เกิดตามอายุและสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นสนิมบุ๋มรอยระเบิดจากภายในสู่ภายนอก สนิมไข กระทั่งพื้นผิวภายนอกก่อนใช้หลังใช้ และข้อสำคัญข้อหนึ่งที่พึงจดจำไว้คือ พระมเหศวรจะพบเฉพาะกรุวัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรีกรุเดียวเท่านั้น จะ ไม่ปรากฏในกรุอื่นหรือจังหวัดอื่นใดทั้งสิ้น (ราม วัชรประดิษฐ์, 2554)

ภาพที่ 398 พระมหากษัตริย์ พระมหากษัตริย์หลังนาคปรก พระศารค์เดียว

ที่มา: <http://baankruetbooks.com/media/catalog/product/cache/1/image/9df78eab33525d08d6e5fb8d27136e95/a/0/a037-95.jpg>

3.2 พระปางช้อนน้ำ พระปางโปรดผกาพรหมหรือพระอิศวร ตามพุทธตำนานกล่าวว่า ท้าวผกาพรหม คิดว่าตนเองมีอิทธิฤทธิ์มาก และมีความเป็นอมตะไม่ตาย จึงได้ทำ พระพุทธรูปให้มาลองอิทธิฤทธิ์กัน โดยให้ฝ่ายหนึ่งช้อนและอีกฝ่ายเป็นผู้ค้นหา หากผู้ใดช้อนและผู้หาหาไม่พบถือว่าชนะ โดยฝ่ายแพ้จะต้องมาเป็นสาวกของฝ่ายชนะ...เริ่มจากฝ่าย ท้าวผกาพรหม เป็นผู้ช้อนก่อน โดยแปลงกายเป็นรูปผู้เฒ่าคนหนึ่งช้อนตนเองอยู่ในทะเลทราย พระพุทธรูป ได้ใช้ญาณตรวจหาไม่นานก็พบ ท้าวผกาพรหม จึงเป็นฝ่ายแพ้ พอถึงคราว พระพุทธรูป เป็นผู้ช้อนบ้าง พระองค์ทรงย่อพระวรกายให้เล็กลง แล้วเสด็จขึ้นไปประทับช้อนอยู่ในมวยผมบนเศียรของท้าวผกาพรหม ท้าวผกาพรหม ค้นหา พระพุทธรูป อย่างไรก็ไม่พบ จึงยอมแพ้ เมื่อทรงเห็นว่าท้าวผกาพรหม ลดทิฐิลงแล้ว พระพุทธรูปจึงกลายพระกายกลับสู่สภาพเดิม และทรงแสดงพระธรรมเทศนา โปรดท้าวผกาพรหม จนบรรลुเป็นพระโสดาบัน จากนั้นมาจึงมีพระนามเรียกกันว่า ผกาพรหมและเป็นที่มาของ พระปางช้อนน้ำหลวงพ่อบ้าน ได้สร้างพระเนื้อเมฆสิทธิ์ไว้หลายพิมพ์ที่โด่งดังมากคือ พระปางช้อนน้ำ และพระปิดตา ซึ่งสร้างไว้น้อยมาก ปัจจุบันหาพระเกจิอาจารย์ที่สร้างพระด้วย เนื้อเมฆสิทธิ์ ได้ยาก เพราะมีพิธีที่ต้องมากมาย ตลอดจนวัสดุที่นำมาสร้างก็หายาก

ด้วย พระเนื้อเมฆสิทธิ์ จึงหายากสุด ๆ ราคาอันนิยมจึงสูงถึงหลักแสนขึ้นไป (เล่ม จันทพิศาโล, 2555)

ภาพที่ 399 พระปางซ่อนหา หลวงพ่อทับ วัดอนงค์

ที่มา: http://www.thaipra.com/shop_show_pra.php?id=1866&tp_username=pong

4. พระลักษณะหน้าทอง

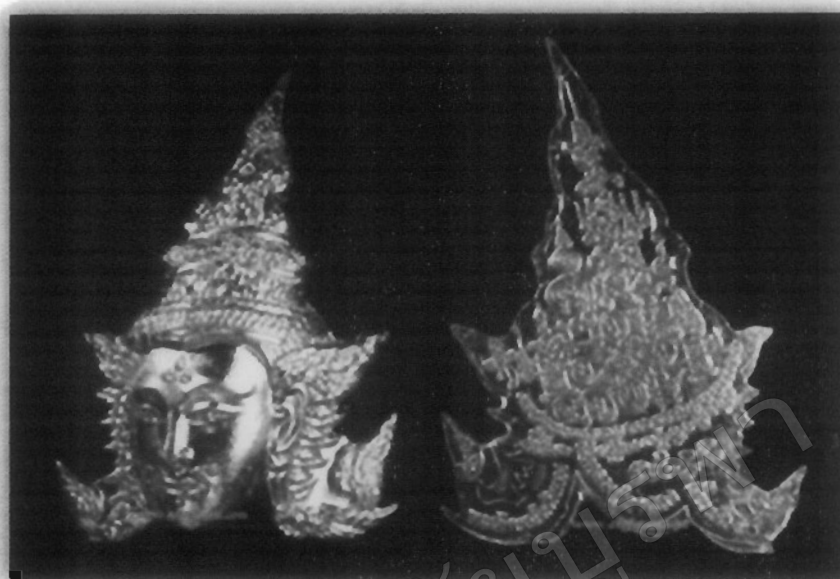
ด้วยการที่พระลักษณะในกายทององค์พระลักษณะจึงเป็นผู้ที่มีเสน่ห์เมตตามหานิยมสูง มาแต่กำเนิดทั้งคำว่าลักษณะยังเป็นคำเสียงใกล้เคียงกับคำว่า “รัก” อีกด้วยดังนั้น นามพระลักษณะหน้าทองนี้จึงเป็นตัวแทนแห่งเสน่ห์เมตตามหานิยมได้เป็นอย่างดีที่สุดและในสายวิชาทางไสยศาสตร์ที่มักมาจากตำนานทางศาสนาพราหมณ์ก็ได้นำเอาตัวละครจากเรื่องรามเกียรติ์หลายองค์มาเป็นครูในสายวิชาอย่างพระรามก็มักเป็นครูในสายวิชาทางการรบทัพจับศึกสงครามพระลักษมณ์ผู้น้องที่มีร่างเป็นทองคำนั้นก็เป็นครูสายวิชาเสน่ห์เมตตามหานิยมพระรามและพระลักษมณ์จึงเหมือนพลังคู่ หยินหยาง พระรามเป็นอำนาจประดุจพระอาทิตย์ยามเที่ยงวันพระลักษมณ์เป็นอำนาจประดุจพระจันทร์เต็มดวงยามเที่ยงคืนที่เอือกเย็นเป็นเสน่ห์อันสุดประมาณมิได้ด้วยเหตุนี้กำเนิดแห่งวิชาพระลักษณะหน้าทองจึงบังเกิดขึ้นด้วยบุญบารมีแห่งพระลักษณะบุคคลสำคัญผู้หนึ่งในเรื่องรามเกียรติ์ “พระลักษณะหน้าทอง” เป็นอีกหนึ่งวิชาลี้ลับของหลวงปู่ทวดเข็ญแก้วสำหรับวิชา

นี่เป็นที่ขึ้นชื่อเกี่ยวกับอำนาจแห่งเสน่ห์เมตตามหานิยมที่ชาวโชนละครในสมัยก่อนต่างนักร้องกัน นักวิชานี้หลวงปู่กาหลงเล่าว่า ท่านได้รับการถ่ายทอดจากครูฝั่งซึ่งเป็นครูโชนละครในสมัย รัชกาลที่ 6 ตอนที่ครูฝั่งพบท่านนั้นครูฝั่งชรามากแล้วส่วนท่านเพิ่งเป็นพระได้ไม่กี่พรรษาแล้วว่าครู ฝั่งพอใจในวัตรปฏิบัติของท่านจนบังเกิดเป็นความศรัทธาและได้ถวายวิชานี้ให้แก่ท่านแต่เดิม หลวงปู่กาหลงท่านก็ไม่อยากรับวิชานี้แต่เมื่อครูฝั่งได้พยายามอยู่หลานหนท่านก็อ่อนใจจนรับ กรอบวิชานี้จากท่านวิชาพระลักษณะหน้าทองนับเป็นวิชาสายเมตตามหานิยมที่มีอานุภาพสูงส่งชาว โชนละครในนับถือกันมากที่สุดเชื่อกันว่าใครได้ครอบแล้วจะเป็นเมตตามหานิยมแก่ตนเองไปหา ผู้ใดเขาก็รักจะร้องรำทำเพลงประการใด ใคร ๆ ก็ชอบดังนั้นจึงเป็นที่นับถือกันมากสายวิชาพระ ลักษณะหน้าทองเป็นสายวิชาที่ปกปิดกันมากเพราะเป็นที่หวงแหนของครูบาอาจารย์สมัยก่อน อย่างไรก็ตามวิชาพระลักษณะหน้าทองนั้นก็ยังมีหลายสายอย่างพวกเถิกก็มีวิชาดำรับพระลักษณะหน้า ทองเช่นกันใช้เสกเป้งสำหรับทาหน้าทาตัวแต่วิชาของหลวงปู่กาหลงนั้นเป็นวิชาสายในวังที่หาได้ ยากเก่าแก่ที่สุดและที่สำคัญคือหลวงปู่ท่านเป็นพระเถรอาจารย์ที่มีพลังจิตสูงและมีเมตตาสูงมาก ดังนั้นการทำวิชาพระลักษณะหน้าทองของหลวงปู่จึงเหนือกว่าสายอื่น ๆ มากผู้ที่ได้ลงวิชากับท่าน นอกจากจะเป็นผู้ที่มีเสน่ห์เมตตามหานิยมแล้วยังเป็นผู้ที่มีวาสนาดีมีคนอุปถัมภ์ค้ำชูบังเกิดความ เจริญรุ่งเรืองในชีวิตอย่างสูงสุดความน่าอัศจรรย์ของวิชาพระลักษณะหน้าทองจึงนับว่าสูงส่งยิ่งนัก (เอกพระเครื่อง, 2553)

คาถาและการใช้วัตถุมงคลพระลักษณะหน้าทอง ดังนี้ โอม 3 จบ

โอมพระพักตร์พระลักษณะหน้าทองสุวรรณผดผ่องหน้าทองพระพักตร์ชายเห็นชายรัก สาวเห็นสาวรักผู้ใหญ่เห็นก็รักพากัน โสมนัสใครเห็นใครก็รักรู้จักภูถ้วนหน้าไม่ว่าใครนะจับจิตโม จับใจพุทโธโยชโยธาหลวงไหลยะร้องไห้มาหาอุปเสสสัมมะปติญฐามิ โอมพระแสงเป็นแสงพระ ลักษณะพระฤทธิจับปากกาพระลักษณะจับหน้าจับดาสะวาหะนะเห็นหน้ากูอยู่ไม่ได้โมร้องไห้ครวญ ครางพุททอได้ไว้มิใคร่วางธาครวญครางสะอื่นไห้ยะหลงไหลในจิตหญิงใดชายใดได้เพ่งพิศเห็นหน้า กูก็อยู่มิได้ร้องไห้มาหาโอมสิทธิแก่กูสวาหะเอหิชัยยะเอหิสิัพพะชนะนาพหูชนะนาเอหิ

พระคาถานี้ภาวนา 3 จบพร้อมกับนำเศียรพระลักษณะหรือตะกรุดวนที่ใบหน้า 3 รอบ โดยวนตามเข็มนาฬิกา (ทักษิณวัตร) เป็นมหาเสน่ห์มหาเมตตามหานิยมมีสง่าราศีเสริมวาสนา ะดาชีวิตบุญบารมีดีนักแลค้าขายประกอบกิจการสิ่งใดก็สำเร็จสมความปรารถนาทุกประการหาก เป็นฝ่ายันต์ให้ท่องพระคาถานี้สามจบแล้วนำไปลูบที่หน้าผากที่แก้มสองข้างเป็นเมตตามหานิยมดี นักแล

ภาพที่ 400 พระลักษณะหน้าทอง

ที่มา: http://www.akefuture.com/img_knowledge/phraluck_1.jpg

5. หนุมานองค์ดิ่ง

หนุมานเป็นลูกของพระพายกับนางสวาหะจึงเป็นผู้ที่ไม่มีใครฆ่าตายเมื่อถูกฆ่าแต่พอถูกถมเมื่อใดก็จะฟื้น ขึ้นมาอีกและแถมยังมีเขี้ยวเป็นเพชรขนเป็นเพชรอีกด้วยแถมมีอยู่ครั้งหนึ่งที่หนุมานไปหยุดรอของศุภรีเทพเลศถูกพลังความร้อนเผาเอาจนมอดไหม้ไปเลยหนุมานนั้นมีหน้าที่ในการปราบปรามยักษ์ ยักษ์จึงถูกหนุมานฆ่าตายไปหลายคนทั้งนางเบญจกษัตริย์นางสุพรรณมัจฉาลูกสาว นางสุวรรณกันธมาลูกสะใภ้ทศกัณฐ์ ต่างก็แตกเป็นขี้เถ้าหนุมานอีกด้วย ดังนั้นหนุมานจึงเก่งทั้งทางด้านการรบและความรัก ด้วยเหตุนี้โบราณจารย์ทางพุทธศาสนาท่านเป็นผู้ชาญฉลาดซึ่งแม้จะมีสิ่งที่ไม่ดีที่สืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนาแต่ท่านเหล่านั้นได้พิจารณาเห็นว่าสิ่งนั้นๆ เป็นของดีของศักดิ์สิทธิ์ท่านจึงประยุกต์เอามาใช้เป็นเครื่องรางของขลังทั้งนี้ก็เพื่ออานิสงส์ทางความเก่งกล้าสามารถและอยู่ยงคงกระพันชาตรีนั่นเอง

ถ้าพูดถึงเครื่องรางในรูปหนุมานจะปรากฏขึ้นในรูปของธงที่เรียกว่า “ธงกระบี่” หรือ “ธงหนุมาน” แบบผ้าขันธ์เรียกว่าผ้าขันธ์หนุมานแผ่นฤทธิ์และหนุมานอัญเชิญธงซึ่ง 2 อย่างนี้เป็นของหลวงพ่อรุ่งวัดท่ากระบือท่านได้สร้างเอาไว้ต่อมาปรากฏในรูปแบบของการสักยันต์ไว้ติดตัวเรียกว่า “สักหนุมานคลุกฝุ่น” คลุกยังงี้หรือก็คือเมื่อสักเป็นรูปกำแพงหนุมานแล้วก็ทูนด้วยหัวใจหนุมานว่า หะหนุมานะ คลุกคลีตีมะอะ แต่ส่วนมากจะสักแค่คำว่า “หุนะมานะ” เท่านั้นเมื่อจะตีรันทันแท่งกับใคร กับปลุกด้วยคาถาว่า หะหนุมานะคลุกคลีตีมะอะ แล้วเอาฝุ่นที่พื้นดินมาทาตัว

คราวนี้ก็เข้าไปตีไปต่อยกันได้เมื่อพลาดท่าถูกคู่ต่อสู้ตีหรือฟันเอาจัง ๆ แม้ไม่เข้าก็จุกหรือล้มลงไปอันวิสัยของคนเรานั้นในเรื่องตีตีเดียวแล้วไม่ซ้ำหายากส่วนใหญ่เมื่อได้ตีตีเข้าไปทีหนึ่งแล้วมันมือจะหวดซ้ำเข้าไปอีกทีนี้ก็เข้าตำราหนุมานคลุกฝุ่นเมื่อถูกเข้าเป็นครั้งสองแล้วก็จะกลับมิกำลังวังชาเรียกว่า “คิดไม้” คือ พอตีปั๊บก็เค็งตัวคิดไม้ขึ้นมาคราวนี้แหละตัวใครตัวมันเผ่นกันให้ตีจะตีอีกทีก็ตีไม้แตกไม้หนีดั้งนั้นถ้าไม่แน่ใจว่าคู่ต่อสู้จะมีหนุมานคลุกฝุ่นหรือเปล่าก็อย่าไปตีซ้ำเข้าขุนกระบี่หรือหนุมานมีการสร้างกันอยู่หลายพระเกจิอาจารย์ อาทิเช่นหลวงพ่อบุณ วัดเกาะศาลากุน อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ท่านไม่ให้ใครทำท่านทำเองดังนั้นการสร้างของท่านจะนิยมใช้รากรักซ้อน ไม้พุฒและงาช้างแกะด้วยฝีมืองดงามมากโดยแกะอย่างทรงเครื่องเต็มทีในวงการเครื่องรางเรียกว่า “หน้าโขน” ท่านปลุกเสกเองเฉพาะเจ็ดเสาร์เก้าอังคารเมื่อเสร็จแล้วจึงแจกแก่ศิษย์ยานุศิษย์ไปติดตัวส่วนหลวงพ่อดิ่ง วัดบางวัว อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา ท่านจะแกะด้วยไม้รักและรากปลาไหลเผือก ฝีมือไม่จัดเท่าใดนักของท่านเรียกว่า “ลิง” และลิงของหลวงพ่อดิ่งส่วนมากแกะเป็นรูปลิงจับหลักท่านจะปลุกเสกเองแล้วลงอักขระด้วย

อีกท่านหนึ่งก็คือ หลวงพ่อเซยวัดบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ท่านจะแกะเป็นรูปองค์นั่งอยู่บนขนคางด้วยดาลปัดรีที่ได้ผ่านพิธีกรรมทางพุทธศาสนามาก่อนแล้วในรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท่าน และยังมีท่านอาจารย์เฮงไพบูลย์แห่งวัดสะแก จังหวัดอยุธยา ท่านจะแกะด้วยงาช้างงานเป็นที่เรียกว่า งาจำจัดและงากำจายซึ่งเป็นวัตถุมงคลอย่างหนึ่งด้วยฝีมือเป็นยอดเช่นกันนอกจากนี้รูปหนุมานแกะเป็นเครื่องรางของขลังแล้วท่านก็ยังเอามาลงรักที่ร่างกายและเขียนจารึกลงในแผ่นผ้าเสื่อยันต์ซึ่งปรากฏอานุภาพทางอยู่ยงคงกระพันด้วยกันทั้งสิ้นดังนั้นการควักดูให้ดูความแห้งของเนื้อไม้รักเพราะอายุการสร้างนับถึงปัจจุบันกว่า 50 ปี บางตัวหมดมากแห้งมากถึงกับแตกร้าวก็มี ส่วนงานนั้นก็เหลืออยู่และบางตัวก็แตกลายงาให้เห็นชัดใครได้ไว้ก็นับว่าดีเพราะเป็นเครื่องรางชนิดหนึ่งของชายชาติจึงได้รับความนิยมมากจนกระทั่งถึงทุกวันนี้

การอาราธนาให้ใช้พระคาถาหนุมานคลุกฝุ่นดังนี้

ตั้งนโม 3 จบระลึงถึงคุณพระรัตนตรัยครูบาอาจารย์ (ผู้เป็นเจ้าของวัตถุนี้) เป็นที่สุดก่อนจะแขวนคอและท่องคาถาตามนี้ โอมผงเผ่าเจ้าภูติภคกระพันชาตรีสวาหะหะ ทุมา นะคลุกคลิติ มะอะฯ พระคาถานี้ให้ใช้เสกฝุ่นทาดำจะเกิดกำลังเรี่ยวแรงขึ้นทั้งทำให้เป็นคนทนทรหดด้วยอยู่คงแก่อาวุธสิ้นทุกประการแล (อิทธิปาฏิหาริย์พระเครื่อง, 2555)

ภาพที่ 401 หนุมานหลวงพ่อดุ่น วัดศาลากุน

ที่มา: <http://www.tumsrivichai.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=538704819&Ntype=40>

ภาพที่ 402 องค์หลวงพ่อบาน วัดบางกระสอบ

ที่มา http://www.thaprachan.com/show_pra.php?id=71766

ภาพที่ 403 ปลัดจิกหรือสิวลึงค์

ที่มา <http://www.taradpra.com/PremiumItemDetail.aspx?itemNo=912195&storeNo=3553>

6. ปลัดจิกหรือสิวลึงค์

ปลัดจิกหรือขุนเพ็ดจัดเป็นเครื่องรางของขลังที่ได้รับความนิยมอีกอย่างหนึ่งของคนไทย ปลัดจิกส่วนมากแกะสลักมาจากไม้ที่เชื่อกันว่าเป็น ไม้มงคล หรือบางทีอาจทำจาก หิน ทองเหลือง ทองแดง กัลปิงหา เขา งา เขี้ยว ของสัตว์ และสลักเป็นรูปร่างเหมือนอวัยวะเพศชายแต่ไม่มีหนังหุ้ม ปลายอวัยวะมีขนาดต่างๆ กันและยาวพอเหมาะกับความหนาเส้นผ่าศูนย์กลาง เมื่อทำการแกะสลักแล้ว ก่อนนำมาบูชาเป็นเครื่องรางของขลังจะต้องทำการปลุกเสกโดยผู้มีความรู้ด้านไสยศาสตร์ หรือ พระภิกษุ ซึ่งหากทำการปลุกเสกด้วยพระภิกษุเชื่อกันว่าจะได้รับพระพุทธรูปมาด้วย ในปัจจุบันจึงพบว่าปลัดจิกส่วนใหญ่มาจากการปลุกเสกของพระภิกษุ คนไทยส่วนใหญ่เชื่อกันว่าให้คุณแก่ผู้บูชา ส่วนชาวต่างชาติก็ทำเป็นของสะสมส่วนชื่อเรียก ปลัดจิก ไม่มีที่มาปรากฏชัดเจนใดจึงเรียกเช่นนั้น ส่วนคำว่า ปลัด หมายถึง ตำแหน่งรองจากตำแหน่งที่เหนือกว่า หรือสันนิษฐานว่าพิธีเสี่ยง มาจากคำว่า ปราศวะ ในภาษาสันสกฤต แปลว่าเลียงช้าง เนื่องจากผู้บูชาปลัดจิกนิยมแขวนไว้ที่เอว หรือหากเป็นเด็กจะแขวนที่คอ เมื่อมีผู้พบเห็นแล้วเกิดหัวเราะเสียงดังคล้าย ลิก ๆ ลัก ๆ จึงอาจเพี้ยน มาเป็นปลัดจิก

ตามความเชื่อที่เล่าสืบต่อกันมานั้น สันนิษฐานว่าอาจได้รับอิทธิพลมาจากชาวอินเดีย ในแถบตะวันออกเฉียงใต้ ประมาณ 2000 ปีก่อน โดยอาจเกี่ยวข้องกับชาวฮินดูที่นับถือพระอิศวร และบูชาเทพหินแกะสลักคล้ายอวัยวะเพศชาย เรียกว่า สิวลึงค์

การเริ่มบูชาปลัดจิกนั้นมีจุดเริ่มต้นมาจากการบูชาพระอาทิตย์และพระจันทร์ ซึ่งได้มีการสร้างเสาหินที่ผสมผสานระหว่างรูปร่างของพระอาทิตย์และพระจันทร์เข้าด้วยกัน หากดูผิวเผินจะคล้ายกับอวัยวะเพศชาย จึงเรียกว่า **ลึงค์** เมื่อมีความเชื่อเกี่ยวกับพระอิศวรหรือพระศิวะกับพระอุมาศิวะลึงค์จึงได้สร้างขึ้นมามีขนาดเล็กลงเพื่อความสะดวกในการพกพาบางตำนาน กล่าวว่าเกิดจากบรรดาเทพและมนุษย์ร่วมกันสร้างเพื่อบูชาพระศิวะ แต่การจะสร้างพระศิวะเพื่อบูชานั้นอาจดูว่าเป็นเรื่องธรรมดาเกินไป จึงได้สร้างลึงค์ขึ้นบูชาซึ่งอาจสื่อถึงควมมีราคะของพระศิวะ ส่วนอีกตำนานหนึ่งนั้นกล่าวว่า วันหนึ่งพระศิวะร่วมเสพสังวาสกับพระอุมานในท้องพระโรง ทำให้บรรดาเหล่าเทพที่เฝ้าเห็นเข้า และแสดงความไม่นับถือต่อพระศิวะ ด้วยเหตุนี้พระศิวะจึงบันดาลโทสะและประกาศในท้องพระโรงนั้นว่า อวัยวะของพระองค์นี้แหละจักปกป้องคุ้มครองแก่ผู้เคารพบูชา หากเทพหรือมนุษย์ผู้ต้องการประสบความสำเร็จและความสุขในชีวิตจะต้องเคารพบูชาให้กราบไหว้บูชาอวัยวะของพระองค์มีบางตำนานกล่าวว่า วันหนึ่งเกิดโรคระบาดจนมีผู้คนล้มตายลงเป็นอันมากและเชื่อกันว่าเกิดจากพระอุมาน อัครมเหสีของพระศิวะเกิดบันดาลโทสะโดยไม่ทราบสาเหตุ เหล่าพราหมณ์จึงแก้ด้วยการทำสิ่งบูชคล้ายอวัยวะเพศชายเพื่อเป็นตัวแทนพระอิศวร และทำให้โรคระบาดหายไป ในที่สุดตำนานที่เชื่อกันว่าน่าเชื่อถือที่สุดคือตำนานเกี่ยวกับการบูชา **ตรีมูรติ** มีการบูชาเทพผู้เป็นใหญ่ทั้งสามได้แก่ พระศิวะ พระพรหม พระวิष्ณู และเทพทั้งสามได้มาปรากฏกายให้ผู้บูชาได้ชื่นชมพระบารมี โดยพระพรหมปรากฏเป็น สีน้า สีกร พระวิष्ณู เป็นเทพธรรมดา ส่วนพระศิวะปรากฏให้เห็นเฉพาะส่วนที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเพศชาย หลักจากนั้นจึงได้มีการสร้างสิ่งเคารพที่แสดงถึงเทพทั้งสามตามที่ปรากฏให้เห็นในประเทศไทยไม่ปรากฏแน่ชัดว่าเริ่มมีมาในสมัยใด และมีความแตกต่างจากลึงค์ของชาวฮินดู เนื่องจากปลัดจิกที่คนไทยนำมาบูชานั้นทำขึ้นจากผู้มีวิชาความรู้ด้านไสยศาสตร์และทำการปลุกเสกเพื่อให้เป็นเครื่องรางของขลัง โดยในสมัยโบราณคนไทยนิยมห้อยปลัดจิกไว้กับเอวหรือห้อยคอสำหรับเด็กผู้ชาย ซึ่งการทำเช่นนี้เพราะมีความเชื่อว่าหากมีปลัดจิกติดตัวจะช่วยป้องกันอันตรายต่างๆ ได้หรือบางคนนำมาบูชาไว้กับสถานประกอบการค้าขายเพราะเชื่อว่าจะทำให้ค้าขายมีกำไรมีคนอุดหนุนกิจการมากขึ้น (วิกิพีเดีย, 2556)

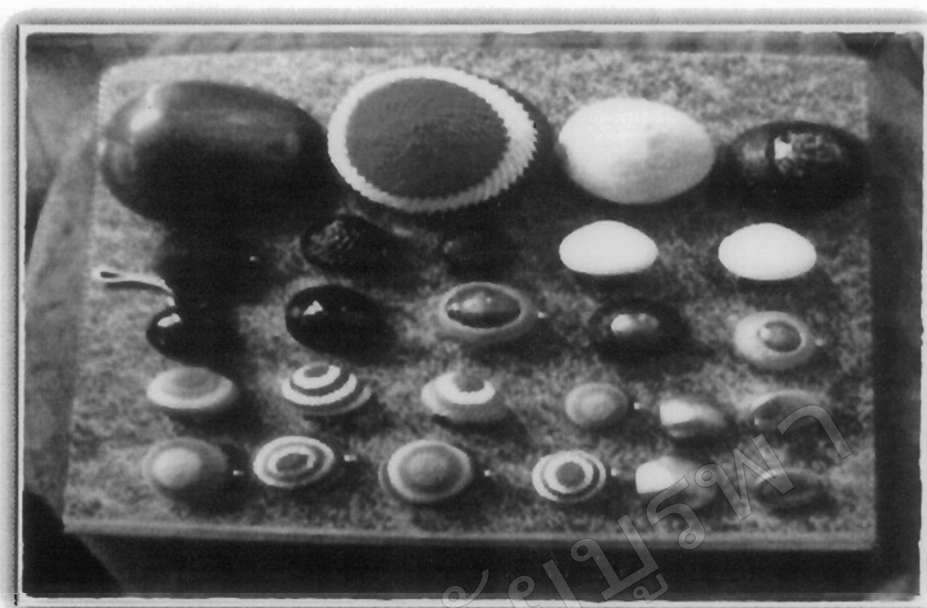

ภาพที่ 404 ปลัดขิก หรือ สิวลิ่งค์

ที่มา: <http://webboard.narattamunee.com/index.php?topic=555.0>

7. เบี้ยแก้หรือพระอุมาโยนี

เบี้ยแก้ เป็นเครื่องรางอย่างหนึ่งของไทยที่คุ้นหูในสมัยก่อน แต่สมัยนี้ไม่ค่อยมีคนรู้จักกันแล้ว เกจิอาจารย์ท่านสร้างจากการบรรจุปรอท ที่ปลุกเสกแล้ว เข้าไว้ในตัวเบี้ยจัน แล้วหาวิธีอุดไว้ไม่ให้ ปรอทหนีออกมาข้างนอก เวลาเขาจะได้ยินเสียงปรอทกระดกไปมาเสียงดังซุก ๆ ชัดบ้าง ไม่ชัดบ้าง เสียงหนักเบาขึ้นอยู่กับปริมาณมากน้อยของปรอทที่บรรจุเสียงซุกๆของปรอท ยังขึ้นอยู่กับฤดูกาล ถ้าเบี้ยแก้ตัวที่บรรจุปรอทมาก เขย่าในฤดูร้อน มักไม่ได้ยินเสียง แต่ถ้าเขย่าในฤดูหนาว เสียงจะดังฟังชัดเงินเบี้ยแก้บางตัว มีเสียงซุกไพเราะ ซุกหลายจังหวะ มีเสียงหนักเบา สลับกันไป เหมือนนักร้องมีลูกคอหลายชั้น หรือนกเขาเสียงกู่ เสียงเอกที่มีลูกเล่นหลายชั้น เบี้ย คือ โยนีพระแม่อุมา ซึ่งถือว่าเป็นจวงขลังที่ฝึกแล้วอยู่แล้ว เป็นของอาถรรพ์ ทำจากหอยเบี้ยมีพื้น 32 ที่คนสร้าง จะทำพิธีเรียกปรอทเหลว จากธรรมชาติ (จากในป่า) มาใส่ข้างในตัวหอยเบี้ย และ ผสมด้วยผง ผงวากับ วัตถุมงคล แล้วปิดอุดด้วยชัน โรงใต้ดิน บ้างก็ปิดด้วยสายสิญจ์อาคม มีอิทธิฤทธิ์สรรพคุณกันลมเพ ลมพัด คุณไสย อาถรรพ์ สิ่งชั่วร้าย ต่าง ๆ (วรรณชาย ชัยวรรณ ไพรบูรณ์, จักรพันธ์ ขุนแร่, สรรพยา สุขอร่าม และวิสันต์ ผดุงสันติกุล, 2547)

ภาพที่ 405 เบี้ยแก้ว วัดกลางบางแก้ว

ที่มา: <http://www.tumsrivichai.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=5345320&Ntype=40>

รามเกียรติ์กับพิธีกรรม

คนไทยมีพิธีกรรมที่ผสมผสานความเชื่อทางพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์อันดูเข้าด้วยกัน พิธีกรรมต่าง ๆ จึงมีการผสมผสานมีเอกลักษณ์ของความเป็นไทยแต่ก็ยังมีกลิ่นอายของศาสนาพราหมณ์และพุทธ โดยเฉพาะในงานพระราชพิธี ที่มีพราหมณ์จากสำนักพระราชวังเป็นเจ้าพิธี ก็จะมีกรรมเกี่ยวข้องถึง ตัวละครในรามเกียรติ์ เช่น พระอิศวร พระอุมา โคนนทียกตัวอย่าง พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญพระราชพิธีนี้มีที่มาปรากฏในรามเกียรติ์ตอน พระชนกไถนางสีดาขึ้นจาก พื้นดิน นางสีดา มีความหมายว่ารอยไถ ดังนี้

๑ ให้เทียมถั่วโคแตกาสร

จับช้อนเกตุอนกลาดคาชปา

ไถไปตามสังพระสิทธิธา

เวียนรอยฉายาดันไทรฯ (พระบาทสมเด็จพระ

พุทธทศยุดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 315)

๑ ของงพญาอุสุภราช

ชาติโคองอาจเฉลิมศรี

นำให้พบองค์พระบุตร

พระโยคีว่าแล้วก็ได้ไปฯ

พบซึ่งดวงทิพย์ปทุมมัลย์

โอภาสกลีบกำนสดไส (พระบาทสมเด็จพระ

พุทธทศยุดฟ้าจุฬาโลก, 2549, หน้า 316)

พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพระราชพิธี 2 พิธีรวมกัน คือ พระราชพิธีพืชมงคลอันเป็นพิธีสงฆ์อย่างหนึ่งซึ่งจะประกอบพระราชพิธีวันแรกในพระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดารามกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญอันเป็นพิธีพราหมณ์ อย่างหนึ่ง ซึ่งจะประกอบพระราชพิธีในวันรุ่งขึ้นณมณฑลพิธีสนามหลวงพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือเรียกสั้น ๆ ว่า พิธีแรกนาเป็นพระราชพิธีที่มีมาแต่โบราณตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีซึ่งในสมัยกรุงสุโขทัยนั้น พระมหากษัตริย์ไม่ได้ลงมือไถเองเป็นแต่เพียงเสด็จไปเป็นองค์ประธานในพระราชพิธีเท่านั้น

ครั้งถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาพระมหากษัตริย์ไม่ได้เสด็จไปเป็นองค์ประธานเหมือนกับสมัยกรุงสุโขทัยแต่จะมอบอาญาสิทธิ์ให้โดยทรงทำเหมือนอย่างออกอำนาจจากกษัตริย์ และจะทรงจำศีลเจียบ 3 วัน ซึ่งวิธีนี้ได้ใช้ตลอดมาถึงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ได้มีการประกอบพระราชพิธีนี้มาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 แต่ผู้ทำการแรกนาเปลี่ยนเป็นเจ้าพระยาพลเทพคู่กันกับการขึ้นชิงช้าแต่พอถึงรัชกาลที่ 3 ให้ถือว่าผู้ใดขึ้นชิงช้าผู้นั้นเป็นผู้แรกนาด้วยในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้จัดมีพิธีสงฆ์เพิ่มขึ้นในพระราชพิธีต่าง ๆ ทุกพิธี ดังนั้น พระราชพิธีพืชมงคลจึงได้เริ่มมีขึ้นแต่บัดนั้นมาโดยได้จัดรวมกับพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ และมีชื่อเรียกรวมกันว่า พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ความมุ่งหมายอันเป็นมูลเหตุให้เกิดมีพระราชพิธีนี้ขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระบรมราชาธิบายไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องพระราชพิธีสิบสองเดือนว่า “การแรกนาที่ต้องเป็นธุระของผู้ซึ่งเป็นใหญ่ในแผ่นดินเป็นธรรมเนียมมีมาแต่โบราณ เช่น ในเมืองจีนสีพันปีล่วงมาแล้วพระเจ้าแผ่นดินก็ทรงลงไถนาเองเป็นคราวแรก พระมหาสีเลียงคัวไหม ส่วนจดหมายเรื่องราวอันใดในประเทศสยามที่มีปรากฏอยู่ในการแรกนาก็มีอยู่เสมอเป็นนิจไม่มีเวลาว่างเว้นด้วยการซึ่งเป็นใหญ่ในแผ่นดินลงมือทำเองเช่นนี้ ก็เพื่อจะให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรชักนำให้มีใจหมั่นในการที่จะทำนาเพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะได้อาศัยเลี้ยงชีวิตทั่วหน้าเป็นต้นเหตุของความดีความและความเจริญไพบูรณ์แห่งพระนครทั้งปวง แต่การซึ่งมีพิธีเจือปนต่าง ๆ ไม่เป็นแต่ลงมือไถนาเป็นตัวอย่างเหมือนอย่างชวานาทั้งปวงลงมือไถนาของตนตามปกติก็ด้วยความหวาดหวั่นต่ออันตรายคือน้ำฝนน้ำท่ามากไปน้อยไปด้วงเพลี้ยและสัตว์ต่าง ๆ จะบังเกิดเป็นอันตรายไม่ให้ได้ประโยชน์เต็มภาคภูมิและมีความปรารถนาที่จะให้ได้ประโยชน์เต็มภาคภูมิเป็นกำลังจึงต้องหาทางที่จะแก้ไขและหาทางที่จะอุดหนุนและที่จะเลี้ยงทนายให้รู้ล่วงหน้าจะได้เป็นที่ยึดมั่นใจ โดยอาศัยคำอธิบายอันหาความสัตย์เป็นที่ตั้งบ้างทำการซึ่งไม่มีโทษนับว่าเป็นการสวัสดิมงคลตามซึ่งมาในพระพุทธศาสนา บ้างบูชาเช่นสรวงตามที่มาทางไสยศาสตร์บ้างให้เป็นการช่วยแรงและเป็นที่ยึดมั่นใจตามความปรารถนาของมนุษย์ซึ่งคิดไม่มีที่สิ้นสุด”

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความมุ่งหมายของพิธีแรกนาอยู่ที่จะทำให้เป็นตัวอย่างแก่ราษฎรเพื่อชักนำให้มีความมั่นใจในการทำนาแม้จะเป็นความจำเป็นสำหรับบ้านเมืองในสมัยโบราณอย่างไรถึงปัจจุบันนี้คงเป็นอยู่อย่างนั้น เพราะการเกษตรซึ่งมีการทำนาเป็นหลักนั้นเป็นสิ่งสำคัญแก่ชีวิตความเป็นอยู่และการเศรษฐกิจของประเทศทุกสมัยส่วนพิธีกรรมนอกเหนือจากการทำให้เป็นตัวอย่างตามที่ทรงจำแนกไว้ 3 อย่าง โดย 2 อย่างแรกที่ว่า “อาศัยคำอธิษฐานเอาความสัตย์เป็นที่ตั้งบ้างทำการซึ่งไม่มีโทษนับว่าเป็นการสวดมนต์คลตามซึ่งมาในพระพุทธศาสนาบ้าง” นั้นทรงหมายถึงพิธีพืชมงคลอันเป็นพิธีสงฆ์ที่กระทำ ณ วัดพระศรีรัตนศาสดารามส่วนอีกอย่างหนึ่งที่ว่า “บูชาเช่นสรวงตามที่มาทางไสยศาสตร์บ้าง” นั้น ทรงหมายถึงพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ อันเป็นพิธีพราหมณ์พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญเป็นพิธีการเพื่อความเป็นสิริมงคลและบำรุงขวัญเกษตรกร กำหนดจัดขึ้นในเดือนหกของทุกปีซึ่งระยะนี้เป็นระยะเหมาะสมที่จะเริ่มต้นการทำงานอันเป็นอาชีพหลักของประชาชนคนไทยแต่ไม่ได้กำหนดวันที่แน่นอนไว้เหมือนกับวันในพระราชพิธีอื่นส่วนจะเป็นวันใดในเดือนหกหรือเดือนพฤษภาคมที่มีฤกษ์ยามที่เหมาะสมต้องตามประเพณีก็ให้จัดขึ้นในวันนั้น

พระโค ในทางศาสนาพราหมณ์หมายถึง เทวดาผู้ทำหน้าที่เป็นพาหนะของพระอิศวรเปรียบได้กับการใช้แรงงานและความเข้มแข็งและหมายถึงสัตว์เลี้ยงที่พระกฤษณะและพระพลเทพคูแล ซึ่งเปรียบได้กับ ความอุดมสมบูรณ์ดังนั้น ในการประกอบพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ จึงได้กำหนดให้มีพระโคเพศผู้เข้าร่วมพิธีเสมอมาตั้งแต่รัชกาลที่ 1 เพื่อเป็นตัวแทนของความเข้มแข็งและความอุดมสมบูรณ์ในการประกอบพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้กรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานคัดเลือกพระโคเพื่อใช้ในพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญโดยศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพราชบุรีสังกัดสำนักเทคโนโลยีชีวภาพการผลิตปศุสัตว์กรมปศุสัตว์จะดำเนินการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมกล่าวคือจะต้องเป็นโคที่มีลักษณะดี รูปร่างสมบูรณ์ มีความสูงไม่น้อยกว่า 150 เซนติเมตรความยาวลำตัวไม่น้อยกว่า 120 เซนติเมตร ความสมบูรณ์รอบอกไม่น้อยกว่า 180 เซนติเมตรโคทั้งคู่จะต้องมีสีเดียวกัน ผิวสวย ขนเป็นมัน กริยามารยาทเรียบร้อย ฝึกง่ายสอนง่ายไม่ดุร้าย เขามีลักษณะโค้งสวยงามเท่ากัน ดาแจ่มใสหูไม่มีตำหนิ หางยาวสวยงามมีขวัญหน้า ขวัญทัดดอกไม้ช้ำขขาว และขวัญหลังถูกต้องลักษณะที่ดี กีบข้อเท้าแข็งแรงถ้ามองดูด้านข้างลำตัวจะเป็นสี่เหลี่ยม (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2556)

ภาพที่ 406 พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

ที่มา: <http://www.moac.go.th/RoyalPloughing55/>

ภาพที่ 407 พระโค พานะของพระอิสวร

ที่มา: <http://www.moac.go.th/RoyalPloughing55/>

พระราชพิธีพืชมงคลจรดหว่านพืชมงคลหรือ กระบวนพืชมงคลจรดหว่านพืชมงคล เป็นกระบวนเสด็จพระราชดำเนินทางน้ำที่เป็นราชประเพณีไทยที่มีมาแต่โบราณ โดยมีหลักฐานชัดเจนตั้งแต่สมัยอยุธยาเรื่อยมา กระบวนมีการสลักไขนเรือเป็นรูปสัตว์ในเทพนิยาย

มีการจัดกระบวนหลายแบบ ที่รู้จักกันดีก็คือ "กระบวนพยุหยาตราเพชรพวง" ดังปรากฏใน ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวงลิลิตพรรณนากะบวนเรือ ประพันธ์โดยเจ้าพระยาพระคลัง (หน) เมื่อ พ.ศ. 2330 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก โดยยึดถือตามแบบแผนเดิมแห่งกรุงศรีอยุธยา ประเภทของการเห่เรือ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภทคือ การเห่เรือหลวง (การเห่เรือในงานพระราชพิธี) และการเห่เรือเล่น (การเห่เรือเล่นของชาวบ้านในงานต่าง ๆ) ในปัจจุบันการเห่เรือยังคงอยู่เฉพาะ การเห่เรือหลวง ที่ใช้ใน กระบวนพยุหยาตราชลมารค (วิกิพีเดีย, 2556)

พระราชพิธีพยุหยาตราทางชลมารคถูกจัดขึ้นอีกครั้งในปี 2555 กองทัพเรือได้ฤกษ์งามยามดีวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2555 จัดพระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน โดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค เสด็จพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 ณ วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินแทนพระองค์ในการพระราชพิธีครั้งนี้

เรือในกระบวนพยุหยาตราชลมารค มีดังนี้

1. เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช
2. เรือพระที่นั่งอนันตนาคราช
3. เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์
4. เรือพระที่นั่งนารายณ์ทรงสุบรรณ
5. เรือเอกไชยเหินหา
6. เรือเอกไชยหลาวทอง
7. เรือพาลิวันทวีป
8. เรือสุครีพครองเมือง
9. เรืออสุรวายุภักษ์
10. เรืออสุรปักษี
11. เรือกระบี่ปราบเมืองมาร
12. เรือกระบี่ราชนรนาถ
13. เรือครุฑเหินเห็จ
14. เรือครุฑเครื่องไตรจักร
15. เรือเสื่อทาทานชล
16. เรือเสื่อคำณสินธุ์
17. เรืออิเหนา

18. เรือทองขวานฟ้า
19. เรือทองบัวปิ่น
20. เรือแดงโม
21. เรือตั้ง
22. เรือแข่ง
23. เรือตำรวจ

ภาพที่ 408 หัวเรือพระที่นั่งต่าง ๆ

ที่มา: <http://www.tlcthai.com/travel/10036>

ภาพที่ 409 พระราชพิธีเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐิน โดยขบวนพยุหยาตราทางชลมารค

ที่มา: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1352337132&grpId=03&catid=03

รามเกียรติ์กับวิธีการกินอยู่

รามเกียรติ์ผูกพันกับชีวิตของคนไทยตั้งแต่เรื่องการกิน การใช้ชีวิต สุขภาพ รวมไปถึง การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ ยกตัวอย่างดังนี้

รายการอาหารไทยที่ใช้ชื่อเมนูประกอบเป็นตัวละครในรามเกียรติ์ ได้แก่ พระรามลงสรง พระลักษมณ์ลงสรง สีดาลุยไฟ หนุมานคลุกฝุ่น ทศกัณฐ์ถือศีล เป็นต้น

พระรามลงสรง

ข้าวพระรามลงสรง ชื่อไทยแต่เป็นอาหารของคนจีนครับเรียกว่า “จิ้งอ้งลัก” หรืออีกชื่อหนึ่ง “ซาแต้” แรก ๆ เขาว่าขายกันอยู่แถวเขาวราช ดันตำหรับเขามาจากเมืองจีน (นายเหลียง, 2554)

ส่วนประกอบ สูตรโบราณ

1. กระเทียมไทย กลีบเล็ก 1/4 ถ้วย
2. ข่า 1 1/4 ชช.
3. ผิวมะกรูด 1 ชต.
4. หัวหอมแดงสับหยาบๆ 1/2 ถ้วย
5. ตะไคร้ซอย หั่นฝอย 1/2 ถ้วย
6. พริกไทยขาวป่น 1/2 ชช.
7. พริกชี้ฟ้าแห้ง(ไม่เอาเมล็ดใน) 10 เม็ด แช่น้ำไว้ให้นิ่ม
8. ถั่วลิสง(คั่วให้หอม)แล้วป่น 1/2 ถ้วย
9. กุ้งแห้งป่น 1/3 ถ้วย
10. เนื้อหมู วัว หั่นบาง 1/2 กก.
11. หัวกะทิ 2 ถ้วย
12. หางกะทิ 2 1/2 ถ้วย
13. น้ำตาลปึก 2 ชต.
14. น้ำปลา 2 ชต.
15. เกลือ 3/4 ชช.
16. กะปิ 1 ชต.
17. ผักนึ่งจีน 1/2 กก.

วิธีทำ

นำเครื่องปรุงตามข้อ 1-7 ลงตำในครกให้แหลกเป็นน้ำพริกแกงนั้นละครับ จากนั้น เมื่อกระทะร้อนแล้ว หัวกะทิลงตั้งไฟ พอแตกมัน ใส่เครื่องแกง ที่เตรียมไว้ ลงผัดให้หอม เติมหางกะทิลงไป เติมน้ำตาลปึก น้ำปลา เกลือ ก็ปรุงรสตามชอบละครับพอเดือดได้ที่เอากุ้งแห้ง

กับถั่วลิสงป่นลงแล้วปรุงรสเพิ่มเติมได้อีกที่ตามชอบเท่านั้นเครื่องแกงน้ำราดข้าวพระรามลงสรก็เป็นอันเสร็จพร้อมทาน

วิธีรับประทาน

เตรียมข้าวสวยร้อน ๆ ลงจานน้ำผักนึ่งลงลวกเร็ว ๆ พอสุก เติมน้ำ วางบนข้าว แล้วน้ำเนื้อหมูหรือน้ำวุ้นที่หั่นบางหมักเครื่องให้นิ่มดี ลงลวกพอสุก วางทับแล้วน้ำน้ำแกงที่เตรียมไว้ลงมาราดคักน้ำพริกเผาวางเคียงทานคู่กันเพิ่มความอร่อย ซอยพริกชี้ฟ้า สีแดงเขียว แยมอีกอย่าง ก็ทานได้เลย

ภาพที่ 410 ข้าวพระรามลงสร

ที่มา: <http://9leang.com/?p=9138>

ทศกณฐ์ถั่วคืด (Spicy stir fried spicy eggplants and tofu)

ส่วนผสม

เต้าหู้หั่นเป็นก้อน ๆ พอตัดคำ 1 ก้อน

มะเขือเปราะผ่าสี่ 100 กรัม

มะเขือพวงเด็ดก้านแล้ว 80 กรัม

พริกไทยอ่อน 20 กรัม

โหระพาเด็ด 10 กรัม

ใบมะกรูดฉีก 10 กรัม

พริกชี้ฟ้าซอย 10 กรัม

พริกขี้หนู 7-8 เม็ด

กระเทียม 7-8 กลีบ

เครื่องปรุง

น้ำตาลทราย 1 ½ ช้อนโต๊ะ

ซอสปรุงรส 1 ช้อนโต๊ะ

วิธีทำ

ตำพริกขี้หนู กระเทียม ไว้ก่อน ตั้งกระทะให้ร้อนใส่น้ำมันลงไปพอน้ำมันร้อนใส่เต้าหู้ลงไปทอดแค่พอเหลือง แล้วใส่พริกกระเทียมที่ตำไว้ลงไปผัดให้หอมเลยใส่มะเขือเปราะผ่าสี่เติมน้ำลงไปหน่อยครับ มะเขือจะได้สุกเร็วขึ้น จะทำให้ไม่ดำตามด้วยมะเขือพวงปรุงรสด้วยน้ำตาล กับ ซอสปรุงรส ผัดให้เข้ากัน ใส่พริกไทยอ่อน พริกชี้ฟ้าซอยตามด้วยใบมะกรูด และ โหระพา ผัดเร็วๆ อีก 2-3 ที่ ก็ปิดไฟได้ตักเสิร์ฟได้

ภาพที่ 411 ทศกัณฐ์อื้อสิด

ที่มา: [http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=chubbylawyer&date=05-08-2010&group=](http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=chubbylawyer&date=05-08-2010&group=10&gblog=18)

10&gblog=18

โยคะ เป็นศาสตร์ที่กำลังนิยมนำมาใช้ในการออกกำลังกายในปัจจุบัน ความจริงแล้ว โยคะผูกพันกับคนไทยมานานาน ในชื่อที่เรียกว่า “ฤาษีคัตตน” รู้จักกันดีว่ามีการเผยแพร่ที่วัดโพธิ์ ผู้ให้กำเนิดโยคะเป็นมหาโยคี พระนามว่า “พระสีวะ” หรือ “พระอิศวร” โยคะเกี่ยวข้องกับ รามเกียรติ์ และ รามายณะ รามายณะของวาลมิกีมี 3 ตอน คือ

1. โยคะวสิษฐ์รามายณะ Yoga Vasistha Maharamayana
2. อัทยาตมา รามายณะ Adhyatma Ramayana คือ รามายณะที่รู้จักกันดี
3. อัทภูตะรามายณะ Adbhuta Ramayana ตัดตอนนี้มาจากพรหมปุราณะ

โยคะวสิษฐ์เป็นเรื่องเกี่ยวกับ เนื้อหาการสอนที่พระฤๅษีวสิษฐ์อาจารย์สอนศาสตร์แก่ พระราม ประกอบด้วย 32,000 โสลก มีเรื่องราวสั้น ๆ และเกร็ดความรู้ต่าง ๆ เนื้อความมีอยู่ว่า พระรามกลับมาจากการประพาสในชนบท และกลับกลายเป็นคนนิ่งเฉยเงียบขรึม หลังจากที่ประสบกับความเป็นจริงที่เห็นได้ชัดของโลกใบนี้พระบิดาท้าวทศรถทรงวิพากษ์วิจารณ์และบอกเล่า ความกังวลนี้แก่พระฤๅษีวสิษฐ์ ถึงการกลับมาของพระราม พระฤๅษีวสิษฐ์ปลอบท้าวทศรถว่าพระราม ไม่แสดงอารมณ์เป็นสัญญาณว่าพระรามอยู่ในขณะที่พร้อมสำหรับการตรัสรู้เรื่องจิตวิญญาณ พระ ฤๅษีวสิษฐ์บอกว่าพระรามได้เริ่มเข้าใจความจริงทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งซึ่งเป็นสาเหตุของความ สับสน พระรามต้องการยืนยันความรู้ในเรื่องนี้ พระฤๅษีวสิษฐ์ขอให้ท้าวทศรถตามพระรามจากใน พระราชวัง พระฤๅษีวสิษฐ์ก็ได้เริ่มสอนพระรามคำตอบของสัจธรรมในรูปแบบคัมภีร์โยคะที่เรียกว่า โยคะวสิษฐ์

ภาพที่ 412 พระฤๅษีวสิษฐ์สอนพระโยคศาสตร์แก่พระราม

ที่มา: <http://2.bp.blogspot.com/.jpg>

ตามธรรมเนียมความเชื่อมีว่า การอ่านคัมภีร์โยคะวสิษฐ์นำไปสู่ความหลุดพ้น บทสนทนาของพระฤๅษีวสิษฐ์และพระรามคือความยิ่งใหญ่ ระหว่างปราชญ์ผู้นำความสว่างและ ผู้ค้นพบสัจธรรมผู้เข้าถึงสรรพ ท่ามกลางคำสนทนาที่ยากยิ่งที่จะได้เข้าถึงนำไปสู่ความจริงแห่ง สัตยา เนื้อหาประกอบด้วยความเข้าใจ ศาสตร์ทางความคิด ปรัชญาความรู้ลับ ที่จะอธิบายสติ การกำเนิดของโลก มิติแห่งจักรวาลที่ซ้อนกันอยู่ในโลก ความเข้าใจเข้าถึงโลก ที่สุดของการ สูญสลาย การหลุดพ้นของวิญญาณ และการประสานสร้างการประสานสร้าง (Non-dual) อันเป็นคำ กลอนซ้ำ ๆ ในข้อความนี้เกี่ยวข้องกับกาคาตาลิยะ Kakathaliya “ความบังเอิญ” หนึ่ง คืออีกาผู้อยู่ใน ความมืดมิดของต้นปาล์ม สอง คือ ทุก ๆ ขณะที่ผลปาล์มสุกร่วงสู่พื้นดินทั้งสองเหตุการณ์แสดง เห็นชัดถึงความสัมพันธ์ทั้งที่อีกาไม่เคยตั้งใจทำให้ผลปาล์มร่วงหล่น และที่ผลปาล์มหล่นก็ไม่ใช่ เพราะอีกาอยู่บนต้นปาล์ม ความผิดพลาดสติปัญญาทำให้สับสนคิดว่าทั้งสองเหตุการณ์เป็นเหตุผล ที่เกี่ยวข้องกัน แม้ว่าในความเป็นจริงไม่มีความสัมพันธ์ใด ๆ

คัมภีร์โยคะวสิษฐ์แบ่งออกเป็นหกส่วน ประกอบด้วย ความนิ่งเฉยปราศจากอารมณ์ คุณสมบัติของผู้ค้นพบสัจธรรมการสร้างสรรคการกำเนิด การดำรงอยู่ การสูญสลายและ การปลดปล่อยหลุดพ้นเนื้อความในคัมภีร์นั้น คือ “พระฤๅษีวิศวามิตรมาถึงที่พระราชวังของ ท้าวทศรถ ในการตอบคำถามของพระฤๅษีวิศวามิตร พระรามสังเกตุและถามว่า “พระอาจารย์ มีความสุขในโลกนี้อยู่ไม่น้อย ความมั่งคั่งไม่ได้มอบความสุข ความมั่งคั่งอย่างที่เราปรารถนามาก นั้นไม่ยั่งยืนธรรมชาติของมันเป็นที่ไร้ประโยชน์อย่างเต็มที่ เหมือนดอกตูมบนไม้เลื้อยที่เติบโต อย่างดี แต่ล้อมรอบไปด้วยเหล่างูพิษ เป็นเหมือนหยดน้ำฝนหยดจากปลายของใบ ไม่น่าชื่นชมยินดี ในชีวิตเขย่งนี้ ซึ่งเป็นเหมือนฟ้าแลบในเมฆของความเข้าใจผิด หวาดระแวงศัตรู คืออันตรายของ ความเห็นแก่ตัว ไม่มีศัตรูใดยิ่งใหญ่กว่านี้ เป็นไปไม่ได้เลยที่จะควบคุมจิตใจของเราขณะนี้ สัตว์ร้าย ที่มีพิษคือจิตใจ ที่ทรมานด้วยไฟในตัวเหมือนนกที่ติดอยู่ในกับดักและไฟแห่งความปรารถนาที่ กำลังเผาไหม้ ไม่สามารถที่จะเข้าใจจุดจบและจุดมุ่งหมายของการเกิดทั้งหมดนี้ทุก ๆ สิ่งเกิดมาเพื่อ ตาย ผลิตออกมาเพื่อโดนพันธนาการแม้แต่พระพรหม (ผู้สร้าง) ก็ตายในกาลกลับ ซึ่งเป็นแค่ ช่วงระยะเวลา ดังนั้นในภาวะที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกนี้ ได้โปรดชี้ทางให้ฉันเข้าถึงดินแดนที่รุ่งโรจน์ และเป็นนิรันดร์อันไร้ความเจ็บปวด ความสงสัย และความเข้าใจผิด คนที่ยิ่งใหญ่สามารถจัดการ หลีกเลียงความเจ็บปวดในโลกนี้ได้อย่างไร จะมีคนที่สามารถปลดปล่อยฉันจากความจริงอันลึกลับ นี้หรือไม่ หรือจริงแล้วไม่มีดินแดนนิรันดร์นี้ที่ราวกับความเจ็บ หรือว่าฉันต้องไปถึงดินแดนเจ็บ สงคั่นตามลำพังด้วยความพยายามของตนเอง ดังนั้นได้โปรดกรุณาสอนฉันด้วย

พระฤๅษีวสิษฐ์เล่าเรื่องสุกรผู้มีปัญหาเดียวกัน บิดาได้ส่งสุกรพบท้าวชนกผู้สามารถตอบ ปัญหาได้ ท้าวชนกว่า “อาตมัน เพียงอย่างเดียว คือทั้งหมดทั้งมวลเต็มทุกที่ ไม่มีอะไรนอกเหนือ

จากนี้ ความรู้หรือญาณถูกผูกเอาไว้ด้วยตัววัฏสังสาร และการปลดปล่อยจากวัฏสังสารก็คือ เสรีภาพที่ไร้พันธนาการ” พระฤๅษีสอนว่า “นี่พระราม การสูญเสียवासนาโดยลำพัง คือ “โมกษะ” การหลุดพ้น ความสับสนตรึงดวงจิตของสิ่งที่มีชีวิตจิตใจด้วยवासนานั้นก็คือ พันธนาการอัทมาวิชา วิชา Atma-Vichara การทบทวนตัวเองเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับจิตใจที่จะได้รับการชำระให้บริสุทธิ์ และการได้รับสถานะของศานติ Shanti (ความสงบ) อันเป็นหนทางเดินสำหรับการสำนึก หรือการแสวงหาความสมบูรณ์แบบที่ควรปลุกฝัง เช่น คุณธรรมอย่างสันต โอาชา Santosha (ความพอใจ) ก็ควรจัดให้บรรดาปราชญ์และนักบุญ (สาธุ-สังฆะ) เหล่านั้น มีส่วนร่วมด้วย” พระฤๅษีสอนว่า “ชีพนี้ (หมายถึงวิญญาณแต่ละดวง) มีสามรูป หยาบละเอียด และรูปธาตุสองรูปแรกรวมเป็นฐานเดียวและรูปสุดท้ายคือ พระพรหมสูงสุด นี่พระรามมีความเพียรและเข้าถึงดินแดนรูปธาตุไม่ระบุตัวเองฝากไว้กับสองรูปแรก คือ หยาบและละเอียด แต่ทำลายสองสิ่งนั้นทันทีเพื่อทุก ๆ สิ่งทั้งหมด”

พระฤๅษีสอนแสดงวิถีทางสู่ดินแดนนิรันดร์โดยกระบวนการทางจิตวิญญาณทั้ง 7 ภพภูมิ

ภพภูมิที่ 1 Śubhecchā สุขเบิกษา (ความโหยหาความจริง): โยคี (หรือ sādḥaka ศาตก)

แยกแยะระหว่างความถาวรและความไม่ถาวร ปลุกฝังความไม่ยินดีในความสุขทางโลก ความต้องการที่มากกว่าแค่ทางร่างกายและจิตใจและรู้สึกโหยหาอย่างลึกซึ้งที่จะเป็นอิสระจากสังสารวัฏ

ภพภูมิที่ 2 Vicāraṇa วิจารณ์ (ความต้องการที่แท้จริง): โยคีได้ครุ่นคิดถึงสิ่งที่ได้อ่านได้ยิน และได้ตระหนักถึงสิ่งที่อยู่ในชีวิต

ภพภูมิที่ 3 Tanumānasa ตนุมนัส (การลดทอน - แผ่บางออก - ของกิจกรรมทางจิต): การละทิ้งต่อจิตที่หลากหลายและจับต้องอยู่เพียงหนึ่งเดียว (เพ่ง)

ภพภูมิที่ 4 Sattvāpatti สัตวพาที (ความสำเร็จ สัตวะ หรือ “ความเสมือนจริง”): โยคีขั้นตอนนี้เรียกว่า Brahavid พรหมวิชา (“ปราชญ์ของพรหมณ์”) ก่อนหน้านี้นี้ขั้นตอนโยคีเป็นเรื่องรูปแบบการผนวก sañcita ความปรารถนา Prārabdha และการเวียนว่าย Agami ของกรรม การฝึก Samprajñāta Samādhi สมาธิสัมพัทธ์ญาณซึ่งยังคงมีอยู่ในจิตสำนึกของความเป็นคู่

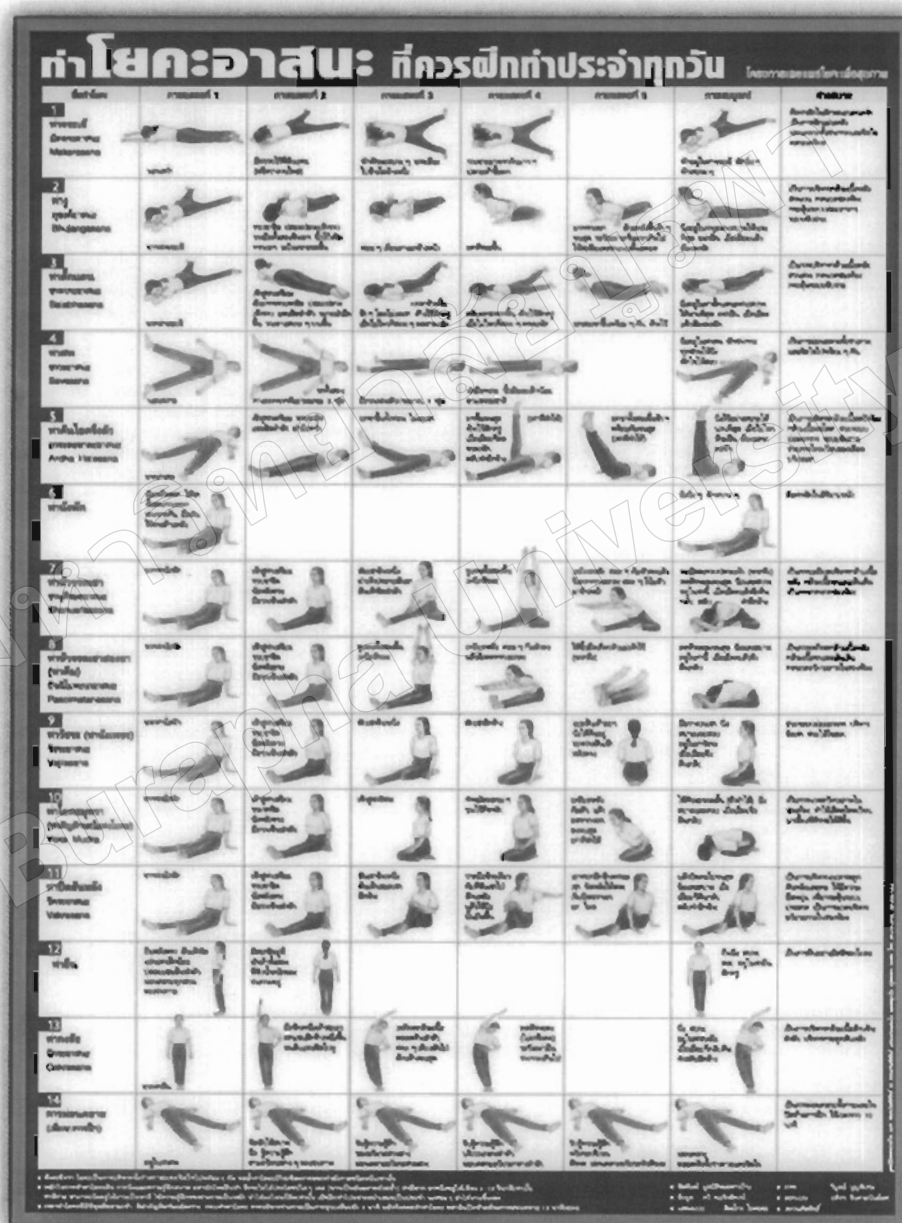
ภพภูมิที่ 5 Asamsakti อัสสัมสาคติ (ความไม่สะทกสะท้าน): โยคี (ตอนนี้เรียกว่า Brahavidvara พรหมวิชารา) ปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นโดยไม่ต้องความรู้สึกร่วม

ภพภูมิที่ 6 Parārthabhāvanī (ภาวะเห็นพรหมในทุกแห่งหน): สิ่งภายนอกดูเหมือนจะไม่ได้อยู่เพื่อโยคี (ตอนนี้เรียกว่า Brahavidvarīyas พรหมวิชารียา) และงานที่มีการดำเนินการเฉพาะที่แจ้ง การผนวก Sañcita ของกรรมการเวียนว่าย Agami จะถูกทำลายในขณะที่มีเพียงความปรารถนากรรมเล็กน้อย Prārabdha เท่านั้นที่ยังคงมีอยู่

ภพภูมิที่ 7 Turīya รูปธาตุ (ตลอดสมาธิ samādhi): โยคีเป็นที่รู้จักกัน ในนาม

Brahmavidvariṣṭha พรหมวิชชุดาจะไม่ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งตามความประสงค์หรือการกระตุ้นเตือนของคนอื่น ๆ ของเขาร่างกายลดลงปีละประมาณสามวันหลังจากที่เข้ามาในชั้นตอนนี้” พระฤๅษีวาลมิกิสรูปว่า “สิ่งนี้แหละ คือ ทางหลุดพ้น”

ท่าโยคะอาสนะ

ภาพที่ 413 ท่าโยคะอาสนะ

ที่มา: <http://wordpress.at2chat.com>

ท่าโยคะตัดตน

ฤๅษีคัตตนเป็นท่าของพระฤๅษีทั้งเจ็ด (สัปตฤๅษี) มานัสบุตรของพระพรหมในเรื่อง รามเกียรติ์ ได้แก่ โคดม ภารทวาชสวามิตรชมทอณีนวสิขรูกศป (กศัยป) อัตรี

ในสมัยโบราณการรักษาด้วยการแพทย์แผนไทย นอกจากจะมียาสมุนไพรแล้ว ยังมีการ นวดการคัตตนประกอบ ในสมัยอยุธยาในรัชสมัยพระบรมไตรโลกนาถมีปรากฏกรรมหมอนวด มีศักรินาเทียบท่ากรรมหมอยา ประกอบด้วย กรรมหมอนวดขวา เจ้ากรรม คือ หลวงราชรักษา กรรม หมอนวดซ้าย เจ้ากรรม คือ หลวงราโช ในสมัยอยุธยาเรื่องของการคัตตนหรือฤๅษีคัตตนไม่ปรากฏ หลักฐาน แต่เข้าใจว่าน่าจะมีอยู่ควบคู่กับตำนานเรื่องฤๅษีของไทย และมาปรากฏหลักฐานในสมัย รัตนโกสินทร์ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงปฏิสังขรณ์วัดโพธาราม (วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม) เมื่อ พ.ศ. 2331 ได้โปรดให้มีการจารึกตำรายา และฤๅษีคัตตนไว้ ตามศาลาราย เพื่อให้ประโยชน์แก่สาธารณชน โดยเล็งเห็นความสำคัญของการแพทย์ ประสงค์จะให้ ราษฎรได้รู้จักรักษาตนเองยามเจ็บไข้ ระบุฤๅษีคัตตนที่สร้างในสมัยรัชกาลที่ 1 นั้น ไม่ทราบจำนวน แน่ชัด และวัสดุในการปั้น แต่เข้าใจว่าน่าจะเป็นการปั้นด้วยดินหรือปูนในสมัยรัชกาลที่ 3 พ.ศ. 2379 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ และโปรดให้ กรมหมื่นนครศักดิ์บริรักษ์ (พระราชโอรสในรัชกาลที่ 1 พระนามเดิมพระองค์เจ้าชายดวงจักร) ซึ่งทรง กำกับกรมช่างหล่อปั้น ปั้นฤๅษีคัตตนท่าต่าง ๆ 80 ท่า แล้วหล่อด้วยสังกะสีผสมดีบุก เรียกว่า “ชิน” และมีโคลงสี่อริยาบยประกอบครบทุกรูปตามศาลาราย โดยนักปราชญ์ราชบัณฑิตในสมัยรัชกาลที่ 3 เนื้อหาใน โคลงภาพฤๅษีประกอบด้วย ชื่อฤๅษี วิธีการคัต และสรรพคุณในการคัต และพระองค์เองก็ ได้ทรงพระราชนิพนธ์โคลงไว้ถึง 6 บทด้วยกัน รวมทั้งสิ้น 80 บท และยังมีการวาดภาพสมุดไทยคำ และมีโคลงกำกับไว้เช่นกัน เพื่อเก็บรักษาไว้ เป็นต้นคำรับสำหรับตรวจทานถือว่าเป็นสมบัติของ ชาติ นับว่าเป็นการรอบคอบที่ได้มีการวาดภาพและเขียน โคลงลงในสมุดไทยคำ เพราะต่อมาโคลงที่ จารึกไว้ตามผนังศาลารายรอบวัดปรากฏว่าชำรุดสูญหาย เหลือเพียงชื่อแต่ละบทเท่านั้น อีกทั้งยังมิ มีการเคลื่อนย้ายรูปปั้น ทำให้เกิดความสับสนระหว่างโคลงที่กำกับรูปปั้น และยังมีกรขโมยรูปปั้น ฤๅษีคัตตน เช่น มีการจับได้ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้ขโมยรูปปั้นไปถึง 16 คน นับเป็นการสูญเสียในแง่ ภูมิปัญญาของชาติ ซึ่งในปัจจุบันรูปปั้นฤๅษีคัตตนที่เหลืออยู่ นำมารวมไว้บริเวณเขมอด้านทิศใต้ ของวิหารทิศปัจจุวัคคีย์ วัดพระเชตุพนฯ

นอกจากรูปปั้นฤๅษีคัตตนที่วัดพระเชตุพนฯ แล้ว ยังปรากฏมีภาพเขียนในรัชกาลที่ 4 ที่วัดมัชฌิมาวาส (วัดกลาง) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 40 ท่า เข้าใจว่าคงคัดลอกมาจาก วัดพระเชตุพนฯ และยังพบการปั้นฤๅษีคัตตนที่วัดนายโรงอีก 10 กว่าท่า เข้าใจว่าคงเลียนแบบมา จากวัดพระเชตุพนฯ เช่นกัน จะเห็นว่าทั้งรูปปั้นฤๅษีคัตตน โคลงภาพฤๅษีคัตตน ภาพฤๅษีคัตตน

ในสมุดไทยคำ และภาพเขียนถาปีที่วัดกลาง จังหวัดสงขลานั้น ล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรม และ
เป็นสมบัติของชาติที่เปี่ยมด้วยคุณค่า และควรค่าแก่การอนุรักษ์ (กิตติชัย อนุวัชประยูร, 2556)

ภาพที่ 414 ถาปีที่วัดกลาง 15 ท่าพื้นฐาน

ที่มา: <http://img.kapook.com/u/patcharin/Exercise/Yoga/rusiedotton.jpg>

สมุนไพร ผลผลิตธรรมชาติ ได้จาก พืช สัตว์ และ แร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยา หรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุง ร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ หากนำเอาสมุนไพรตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปมาผสมรวมกันซึ่งจะเรียกว่า ยา ในตำรับยา นอกจากพืชสมุนไพรแล้วยังอาจประกอบด้วย สัตว์และแร่ธาตุอีกด้วย เราเรียกพืช สัตว์ หรือแร่ธาตุที่เป็นส่วนประกอบของยานี้ว่า เกสวัตถุ พืชสมุนไพรบางชนิด เช่น เร่ว กระวาน กานพลู และจันทน์เทศ เป็นต้น พืชเหล่านี้ถ้านำมาปรุงอาหาร เราจะเรียกว่า เครื่องเทศคำว่า สมุนไพร ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง พืชที่ใช้ ทำเป็นเครื่องยา สมุนไพรกำเนิดมาจากธรรมชาติและมีความหมายต่อชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะ ในทางสุขภาพ อันหมายถึงทั้งการส่งเสริมสุขภาพและการรักษาโรค ความหมายของยาสมุนไพรในพระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 ได้ระบุว่า ยาสมุนไพร หมายความว่า ยาที่ได้จากพฤกษชาติ สัตว์ หรือแร่ธาตุ ซึ่งมีได้ผสมปรุงหรือแปรสภาพ เช่น พืชก็ยังคงเป็นส่วนของราก ลำต้น ใบ ดอก ผล ฯลฯ ซึ่งมีได้ผ่านขั้นตอนการแปรรูปใด ๆ แต่ในทางการค้า สมุนไพรมักจะถูกดัดแปลงใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น ถูกหั่นให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ บดเป็นผงละเอียด หรืออัดเป็นแท่งแต่ในความรู้สึของคนทั่วไปเมื่อกล่าวถึงสมุนไพร มักนึกถึงเฉพาะต้นไม้ที่นำมาใช้เป็นยาเท่านั้น (วิกิพีเดีย, 2556)

พืชสมุนไพรหรือวัตถุดิบ หรือตัวยาสสมุนไพรมี แบ่งออกเป็น 5 ประการ ดังนี้

1. รูป ได้แก่ ใบไม้ ดอกไม้ เปลือกไม้ แก่นไม้ กระพี้ไม้ รากไม้ เมล็ด
2. สี มองแล้วเห็นว่าเป็นสีเขียว ใบไม้ สีเหลือง สีแดง สีส้ม สีม่วง สีน้ำตาล สีดำ
3. กลิ่น ให้รู้ว่ามีกลิ่นหอม เหม็น หรือกลิ่นอย่างไร
4. รส ให้รู้ว่ามีรสอย่างไร รสจืด รสฝาด รสขม รสเค็ม รสหวาน รสเปรี้ยว รสเย็น
5. ชื่อ ต้องรู้ว่ามีชื่ออะไรในพืชสมุนไพรนั้น ให้รู้ว่าเป็นอย่างไร ใบชื่อหลักเป็นอย่างไร

สมุนไพรที่มีชื่อในบทละครรามเกียรติ์ และใช้ตัวละครเป็นชื่อ ได้แก่ สังกรณี ตรีชวา หนุมานประสาธกาย กำลังหนุมาน หนุมานนั่งแท่น สมอพิเภก จักรนารายณ์ นารายณ์แปลงรูป เป็นต้น

สังกรณี

ชื่ออื่น : หญ้าหงอนไก่ หญ้าห้วนาค ขี้ไฟนกคุ้ม จุกโรหิณี เทงติ

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Barleria strigosa* Willd

วงศ์ : ACANTHACEAE

ราก รสขมมันขึ้น คัมคัม แก้วร้อนในกระหายน้ำ แก้โลหิตและกำเดา ถอนพิษไข้กาฬ แก้ไอ (ไข้กาฬ คือ ไข้ที่มีความร้อนสูง มักจะมีเม็ด เช่น ไข้หัด ไข้หวัด ไข้รูสวัด ไข้เริ่ม ไข้ลาลาบเพลิง ไข้ไฟลามทุ่ง ไข้กำแพงทะลาย ไข้รากสาดทั้ง 9 ไข้ประดง 8 ประการ เป็นต้น)

ภาพที่ 415 สัตถ์ณี

ที่มา: <http://www.thaikasetsart.com/>

ตรีชวา

ชื่อสามัญ : White Shrimp Plant.

ชื่อพื้นเมือง : ตรีชวา (ทั่วไป); หางกระรอก, หางแมว (กลาง), เขียวพระสุจริต

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Clerodendrum serratum* (L.) Moon var. *wallichii* C.B. Clarke

ลักษณะต้น: ไม้พุ่มสูง ประมาณ 0.5 - 1 เมตร

ใบ : ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามรูปรี กว้าง 2 - 2.5 ซม. ยาว 6 - 8 ซม. ปลายและโคนแหลม

ดอก : สีขาวหรือม่วงอ่อนออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง แต่ละดอกมีใบประดับรูปหัวใจ สีขาว
ลายเขียว 3 ใบกลีบดอกเป็นหลอดเล็กปลายแยกเป็น 2 ส่วน

ผล : กลมเล็กเมื่อแก่แตกได้

การขยายพันธุ์ปักชำ ตอนกิ่ง

สรรพคุณขับพิษ โลหิต สมานแผลแก้ริดสีดวงทวาร ขับปัสสาวะ;

วิธีและปริมาณที่ใช้ดับพิษโลหิตขับปัสสาวะ โดยใช้ทั้งต้น 1 กำมือ หรือประมาณ 10-15 กรัม ล้างน้ำให้สะอาดในน้ำเดือด 1 ลิตร นานประมาณ 15 นาที กรองเอาน้ำดื่มเช้า-เย็น ส่วนเหนือดินของตรีชวามีสารประกอบพวก Triterpenoid glycosides ซึ่งนักวิทยาศาสตร์พิสูจน์แล้วว่าสารนี้มีคุณสมบัติในการลดรอยแผลเป็น มีฤทธิ์ช่วยสมานแผล เร่งการสร้างเนื้อเยื่อและลดการอักเสบที่ผิวหนัง

ภาพที่ 416 ตรีชวา

ที่มา: <http://thaiforestherb.blogspot.com/2012/05/blog-post.html>

สถานที่ท่องเที่ยว

บึงพระราม

อยู่ในตำบลประจักษ์ อำเภอยะนิงครศรีอยุธยาภายในเต็มไปด้วยวัดโบราณ (ร้าง) โดยเฉพาะวัดพระรามบึงพระรามนั้นเชื่อว่ามีความก่อนกรุงศรีอยุธยา เดิมเรียกว่า หอนงโสนหรือเรียกว่าบึงขี้ขี้ สวนสาธารณะบึงพระรามมีเนื้อที่ 274 ไร่ และมีปูชนียสถานที่สำคัญที่ควรทราบ อยู่

2 แห่งคือ 1. พระที่นั่งตรงหน้าวัดพระรามไปทิศตะวันออกที่เห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นของสร้างขึ้นใหม่เมื่อ พ.ศ. 2499 ตามรากฐานเดิมของเดิมเป็นคอกของพระราชคณะผู้ครองวัดพระรามหรืออาจเป็นที่นั่งสำหรับประทับทอดพระเนตรเรือซึ่งอาจจะปกเกล้าฯ ให้มีประมุขสวัคราวนักขตฤกษ์ ฤคูนาก็ได้ 2. อูรยามหาปราสาทมีลักษณะเป็นปราสาททรงยอด 3 องค์ติดกันด้านหน้า มีบรรไดด้านหลังเป็นคูหาตัน ด้านข้างเป็นคูหาติดต่อกับปราสาททองคำ ทั้งสองมีบรรได 3 ชั้นปราสาททั้งสามองค์ตั้งอยู่บนฐานย่อมไม้สิบสองจากระดับสูง 0.35 เมตร โครงสร้างเป็นคอนกรีต เสริมเหล็กผนังก่ออิฐถือปูนเรียบลายประดับต่าง ๆ ทำด้วยปูนซีเมนต์ทรายละเอียดประดับกระเบื้องปิดทองภายในปราสาทมีแท่นฐานทำด้วยหินอ่อนสำหรับรองรับพระบรมรูปจำลองของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) องค์พระราชอนุสาวรีย์ประดิษฐานไว้บนแท่นสูงเป็นที่สถิตของดวงวิญญาณสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 และอดีตบุรพกษัตริย์อีก 5 พระองค์ (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2556)

ภาพที่ 417 บึงพระราม และวัดพระราม อยุธยา

ที่มา: http://thaisongtour.blogspot.com/2013_01_01_archive.html

เขาสรรพยา

เป็นภูเขาที่มีตำนานเกี่ยวข้องกับเรื่องรามเกียรติ์อยู่ที่อำเภอสรรพยา ห่างจากตัวอำเภอราว 4 กิโลเมตร จากถนนสิงห์บุรี-ชัยนาทจะมีทางแยกเข้าไปยังเขาสรรพยาที่บริเวณไหล่เขา มีวัดเขาสรรพยานุรณารามตั้งเมื่อถึงเทศกาลเข้าพรรษา จะมีพระจากที่ต่าง ๆ มาจำพรรษาที่นั่นนรกบนเขามี

รูปแกะสลักเป็นรูปหนุมาน ในฤดูเข้าพรรษาทุกวันพระจะมีประชาชนไปเที่ยวงานที่เขาสรรรพยาเป็นประจำยังมีถ้ำหลายแห่ง ลานกว้างบนยอดเขาเรียกว่า ลานตะกร้อ มีต้นสังกรณีตรีชาวดั้นไม้ในเรื่องรามเกียรติ์ขึ้นอยู่ เมื่อขึ้นบันไดไปราว 200 ขั้นจะพบรูปปั้นหนุมานซึ่งแกะสลักจากหินขนาดใหญ่บนยอดเขามองลงมาจากข้างบนจะเห็นทิวทัศน์ธรรมชาติของท้องทุ่งดูสวยงาม (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชัยนาท, 2556)

ภาพที่ 418 เขาสรรรพยา ชัยนาท

ที่มา: <http://www.mahachulalongkornrajavidyalaya.com/image/sappayahill/sappayahill.jpg>

รามเกียรติ์กับศิลปวัฒนธรรมไทย

ด้วยความเป็นไทยจึงเป็นที่เข้าใจกันดีเมื่อกล่าวถึง “รามเกียรติ์” กับศิลปวัฒนธรรมไทยในแขนงต่าง ๆ ทั้งงานวรรณคดี การแสดงนาฏศิลป์ ละคร โขน งานจิตรกรรม จิตรกรรมฝาผนัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม งานประติมากรรม การกีฬา แม่ไม้มวยไทย ทุก ๆ แขนงนั้นปรากฏเป็นศิลปะของชาติที่มีความงดงามเปี่ยมไปด้วยคุณค่าของความเป็นไทยอย่างชัดเจน

วรรณคดีรามเกียรติ์ ที่ปรากฏในภาษาไทย มีหลักฐานเก่าที่สุดคือราวกลางสมัยกรุงศรีอยุธยา และมีฉบับอื่น ๆ เรื่อยมาจวบจนปัจจุบัน โดยมีรายการดังนี้

รามเกียรติ์บทพากย์ ความครึ่งกรุงเก่า เชื่อว่าเป็นบทพากย์หนึ่งใหญ่ บางท่านก็ว่าเป็นบทพากย์โขน เนื้อความไม่ปะติดปะต่อกัน เนื้อเรื่องไม่ครบสมบูรณ์ เข้าใจว่าแต่งในราวรัชสมัยพระเพทราชา ถึงพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ

รามเกียรติ์บทละคร ความครึ่งกรุงเก่า เนื้อความตั้งแต่ “พระรามประชุมพล” จนถึง “องคตลือสสาร” น่าจะเป็นฉบับสำหรับเล่นละครของคณะเชลยศักดิ์ (ละครชาวบ้าน) ในสมัยปลายกรุงศรีอยุธยา

รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์พระเจ้ากรุงธนบุรี ระบบ “วันอาทิตย์ เดือน 6 ขึ้นค่ำหนึ่ง จุลศักราช 1132 ปีชวด โทศก” ตรงกับ พ.ศ. 2323 เป็นปีที่ 3 ในรัชกาล มีด้วยกัน 4 ตอน ได้แก่

ตอน 1 ตอนพระมงกุฎ

ตอน 2 ตอนหนุมานเกี่ยวนางวานริน

ตอน 3 ตอนท้าวมาลีวราชว่าความ จนทศกัณฐ์เข้าเมือง

ตอน 4 ตอนทศกัณฐ์ตั้งพิธีกรวดทราย

รามเกียรติ์บทละครพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 1

รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2

รามเกียรติ์คำพากย์ พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 2

รามเกียรติ์บทละคร พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 4

รามเกียรติ์คำพากย์และบทเจรจา พระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระ

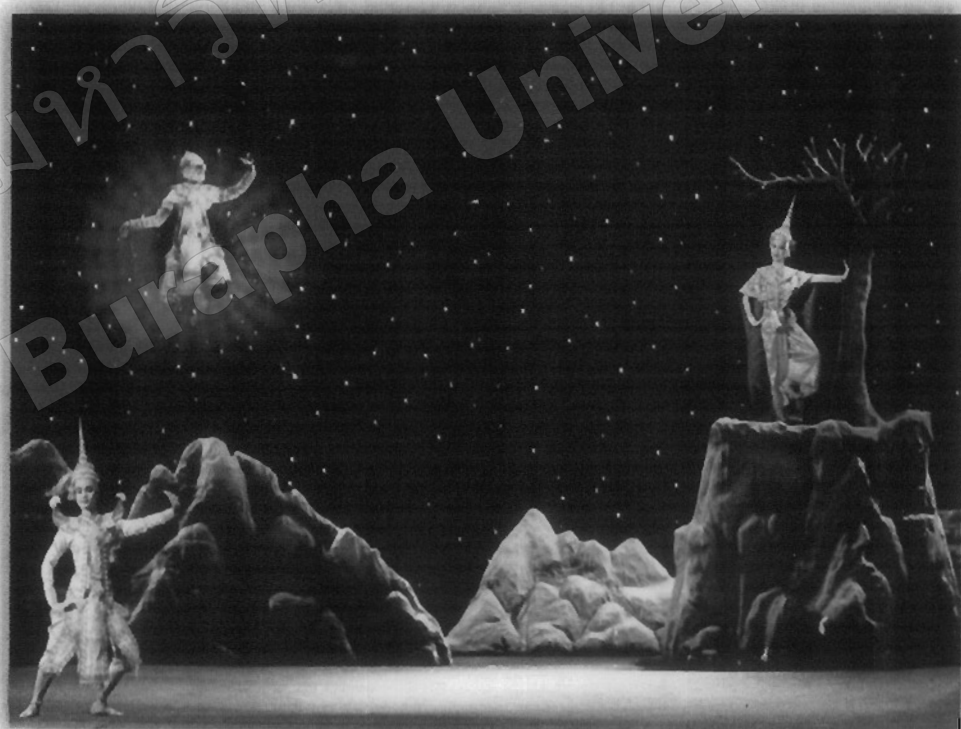
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงค้นคว้าหาที่มาของเรื่องรามเกียรติ์จากคัมภีร์รามายณะ แล้วทรงพระราชนิพนธ์หนังสือเรื่องบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ขึ้นมา และยังทรงพระราชนิพนธ์บทร้องและบทพากย์สำหรับใช้แสดงโขนขึ้นอีก 6 ชุด คือชุดลีลาหยา ชุดเผาลงกา ชุดพิเภกถูกขับ ชุดจองถนน ชุดประเดิมศึกลงกา และชุดนาคบาท ซึ่งบทพระราชนิพนธ์เหล่านี้ทรงดำเนินเรื่องตามคัมภีร์รามายณะ โดยมีพระราชประสงค์เพื่อใช้ในการแสดงโขนจึงมีบทพากย์และเจรจาย่อยตามความเหมาะสมของการแสดง (วิกิพีเดีย, 2556)

โขน (อังกฤษ: Khon) เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยที่มีความสวยงาม อลังการและอ่อนช้อย การแสดงประเภทหนึ่งที่ใช้ทำร่ายตามแบบละครใน แตกต่างเพียงทำร่ายที่มีการเพิ่มตัวแสดงเปลี่ยนทำนองเพลงที่ใช้ในการดำเนินเรื่องไม่ให้เหมือนกับละคร มีประวัติยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา จากหลักฐานจดหมายเหตุลาลูแบร์เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้มีการกล่าวถึงการแสดงโขนว่า เป็นการเดินออกท่าทาง ประกอบกับเสียงขอและเครื่อง

ดนตรีประเภทต่าง ๆ ผู้แสดงจะสวมหน้ากากปิดบังใบหน้าตนเองและถืออาวุธ โขน เป็นจุดศูนย์รวมของศาสตร์และศิลป์หลากหลายแขนงเช่น วรรณกรรม วรรณศิลป์ นาฏศิลป์ คีตศิลป์ หัตถศิลป์ โดยนำเอาวิธีเล่นและการแต่งตัวบางชนิดมาจากการเล่นชักนาคดึกดำบรรพ์ มีท่าทางการต่อสู้ที่โลดโผน ท่ารำ ท่าเต้น เช่น ท่าปฐุมในการไหว้ครูของกระบี่กระบอง รวมทั้งการนำศิลปะการพากย์ การเจรจา หน้าพาทย์และเพลงดนตรีเข้ามาประกอบการแสดง ในการแสดงโขน ลักษณะสำคัญอยู่ที่ผู้แสดงต้องสวมหัวโขน ซึ่งเป็นเครื่องสวมครอบหัวตั้งแต่ศีรษะถึงคอ เจาะรูสองรูบริเวณดวงตาให้สามารถมองเห็น แสดงอารมณ์ผ่านทางกรำรำ สร้างตามลักษณะของตัวละครนั้น ๆ เช่น ตัวยักษ์ตัวลิง ตัวเทวดา ฯลฯ ตกแต่งด้วยสี ลงรักปิดทอง ประดับกระຈก บ้างก็เรียกว่าหน้าโขน

ในสมัยโบราณ ตัวพระและตัวเทวดาต่างสวมหัวโขนในการแสดง ต่อมาภายหลังมีการเปลี่ยนแปลงไม่ต้องสวมหัวโขน คงใช้ใบหน้าจริงเช่นเดียวกับละคร แต่งกายแบบเดียวกับละครใน เครื่องแต่งกายของตัวพระและตัวยักษ์ในสมัยโบราณมักมีสองสีคือ สีหนึ่งเป็นสีเสื้อ อีกสีหนึ่งเป็นสีแขน โดยสมมุติแทนเกราะ เป็นลายหนูนประเภทลายพุ่ม หรือลายกระຈงดาอ้อย ส่วนเครื่องแต่งกายตัวลิงจะเป็นลายวงทกษณาวรรต โดยสมมุติเป็นขนของลิงหรือหมี ดำเนินเรื่องด้วยการกล่าวคำนำเล่าเรื่องเป็นทำนองเรียกว่าพากย์อย่างหนึ่ง กับเจรจาเป็นทำนองอย่างหนึ่ง ใช้กายัพยานีและกายัพฉบั้ง โดยมีผู้ให้เสียงแทนเรียกว่าผู้พากย์และเจรจา มีต้นเสียงและลูกคู่ร้องบทให้ ใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้าประกอบการแสดง นิยมแสดงเรื่องราวเกียรติและอนุรุธ ปัจจุบันสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์มีหน้าที่หลักในการสืบทอดการฝึกหัด โขนและกรรมศิลปากรมีหน้าที่ในการจัดการแสดง

การแสดงโขนโดยทั่วไปนิยมแสดงเรื่องราวมขณะหรือรามเกียรติ์ ในอดีตกรรมศิลปากรเคยจัดแสดงเรื่องอนุรุธ แต่ไม่ได้รับความนิยมมากเท่ากับการแสดงเรื่องราวมเกียรติ์ ที่มีหลายสำนวน ทั้งที่มีการประพันธ์ขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยากรุงธนบุรีและกรุงรัตน โกสินทร์ โดยเฉพาะบทประพันธ์ในสมัยรัตน โกสินทร์ นิยมแสดงตามสำนวนของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ที่กรมศิลปากรได้ปรับปรุงเป็นชุดเป็นตอนสำหรับแสดงเป็นโขนฉาก ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ก็เคยทรงพระราชนิพนธ์บทร้องและบทพากย์ไว้ถึง 6 ชุด ได้แก่ ชุดนางสีดาหาย ชุดเผากรุงลงกา ชุดพิเภกถูกขับ ชุดจองถนน ชุดประเดิมศึกลงกา และชุดนาคบาศ (วิกิพีเดีย, 2556)

ภาพที่ 419 การแสดงโขน รามเกียรติ์

ที่มา: http://i17.photobucket.com/albums/b81/LekBB/Jong%20tanon%20Press/53928_33075

46785915_887330027_o_zps374a19d1.jpg

จิตรกรรมฝาผนังวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

จิตรกรรมฝาผนังเรื่องรามเกียรติ์ เป็นภาพวาดบนฝาผนังเกี่ยวกับเรื่องราวในมหากาพย์วรรณคดีเรื่อง รามเกียรติ์ อยู่บริเวณระเบียงคตรอบพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีจำนวนทั้งสิ้น 178 ห้อง สร้างขึ้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เนื่องจากความชื้นจึงเขียนซ่อมเมื่อมีการฉลองพระนครในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้บูรณะในโอกาสครบรอบ 100 ปีกรุงรัตนโกสินทร์ ภาพชุดรามเกียรติ์นี้เริ่มตั้งแต่ภาพนารายณ์อวตารปางต่าง ๆ ก่อนที่จะอวตารเป็นพระราม ปรากฏอยู่ตามซุ้มประตูและมุมพระระเบียง ประมาณ 80 ภาพ แล้วไปต่อเรื่องรามเกียรติ์ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 178 มีคำบรรยายใต้ภาพ และคำบรรยายเป็นโคลงสลักบนแผ่นหินอ่อนติดอยู่ที่เสารอบพระระเบียง ในการนี้ได้ทรงพระนิพนธ์โคลงประกอบภาพไว้จำนวนแปดห้อง เป็นโคลง 224 บท (วิกิพีเดีย, 2556)

ภาพที่ 420 จิตรกรรมฝาผนัง วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ที่มา: <http://www.hamanan.com/tour/tour/watprakaew/2382.jpg>